

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLIII • CIJENA: 2 €

SVJETLO KAO ZNAK USKRSLOGA
od 22. ožujka do 11. travnja 2026.

William Holman Hunt,
Krist – Svjetlost svijeta, 1904.

God. XLIII. (2026.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

UREDNIKOVA RIJEČ

Svjetlo kao znak Uskrsloga 1

NAŠA TEMA: SVJETLO KAO ZNAK USKRSLOGA

Mario Kopjar: Od vatre do svjetla 2

Zvonko Pažin: Svjetlost kao znak Kristova uskrsnuća 10

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
H. Zovko, I. Bodrožić, M. Dančuo,
A. Maly, J. Bošnjaković, D. Tepert

Peta korizmena nedjelja 16

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica 20

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak 24

Petak Muke Gospodnje. Veliki petak 28

Vazmeno bdjenje 32

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova 36

U DUHU I ISTINI

Stipica Grgat: Ovo je dan 40

Svjetlo kao znak Uskrsloga

U uskrsnoj noći liturgija oblikuje prostor i zajednicu govorom znakova, među kojima svjetlo progovara osobitom snagom. Iz tame u kojoj započinje vazmeno bdjenje, tame koja izoštrava pogled kako bi se jasnije uočilo značenje onoga što slijedi, budi se žar plamena koji polako mijenja doživljaj prostora i usmjerava pozornost vjernika prema otajstvu koje se slavi. Taj prijelaz iz tame prema svjetlu postaje govor vjere jer rasvjetljuje vazmenu noć, koja zahvaća cjelinu stvarnosti.

U suvremenom društvenom iskustvu, obilježenom navikom stalne dostupnosti energije, te posljedično topline i svjetla, tek izostanak toga izvora razotkriva u kojoj je mjeri čovjek osjetljiv na mrak i hladnoću. Bez svjetla i topline čovjek postaje bespomoćan; prostor se doživljava stranim, sigurnost slabi, a svakodnevni ritmovi zastaju. Povratak svjetla pobuđuje duboku unutarnju reakciju jer se vraća ono bez čega se život teško može zamisliti. Liturgijsko svjetlo uskrsne noći polazi od te stvarnosti, ali ju nadilazi, pokazujući da se čovjek može izgubiti i u nutarnjoj tami, u hladnoći srca i gubitku smisla, gdje slabi unutarnja orijentacija.

Ta se dimenzija osobito prepoznaje u iskustvu čovjeka koji se navikne na tamu vlastitih misli, umora i strahova pa prestane očekivati promjenu. Tada postaje teško živjeti blizinu, donositi odluke, moliti, opraštati i nadati se. U liturgiji vazmenoga bdjenja svjetlo progovara osobitom snagom jer upućuje na Krista Uskrsloga, prisutnoga u životu čovjeka i Crkve. I kada u nutрини zasja njegova blizina, tada bi od radosti trebalo isplakati trenutke 'bez mreže' s Bogom, jer se srce ponovno ispunja svjetlom koje pokazuje put i toplinom koja obnavlja sposobnost ljubavi.

Plamen uskrsne svijeće u liturgiji se prepoznaje kao središnji znak Vazmenoga bdjenja, znak koji sabire i objavljuje otajstvo spasenja. Oko toga svjetla okupljaju se pogledi, tišina postaje dublja, a zajednica kroz treptaj plamena otkriva dar koji prima. Vosak sagorijeva da bi svijetlio, plamen se predaje da bi grijao, a svjetlost se umnaža dijeljenjem; svaki mali plamen ostaje jedinstven, a ipak pripada istom izvoru. Liturgija tako uči da se svjetlo čuva i širi predanjem.

Osobitu snagu nosi i slika ruke vjernika koji drži svijeću: čista i dostojanstvena, postaje mjesto susreta dara i odgovornosti. U svojim rukama čuvamo plamen od naglog daha i naginjemo ga bližnjemu da se zapali njegova svijeća. Toplina koja dotiče prste podsjeća da je vjera živa prisutnost koja grije, a svjetlost na licima svjedoči da ono što se prima u ovoj noći želi postati svjetlost Uskrsloga u srcima braće i sestara.

U vazmenoj noći Crkva stoji pred znakom koji u jednostavnoj gesti sabire povijest spasenja: oganj zahvaća vosak, svjetlo se širi, tama se povlači. U tom susretu očituje se otajstvo Krista koji je prošao kroz tamu smrti i iz nje zasjao kao Svjetlo koje ne prestaje obasjavati. Svjetlo tako ostaje trajni znak Kristove prisutnosti i obećanja, znak da čovjek nije prepušten tami. Kada se čovjek izgubi u vlastitoj tami i hladnoći srca, kada noć pritisne iznutra i stijenj svijeće života zataji u nutрини, tada postaje jasnije koliko je potrebna Gospodinova blizina: da ponovno zapali svjetlo, probudi toplinu i vrati snagu za put.

O, teška noći bez plamena svijeće života, kada stijenj ostaje skriven u srcu; o, noći u kojoj čovjek šuti iz umora, a ipak čezne; o, noći koja čeka iskru. O, sveta noći, daj da Uskrsli prođe kroz našu nutrinu, dotakne nas i spasi nas.

Svim dragim suradnicima i čitateljima želim sretan Uskrs!

Urednik

Od vatre do svjetla

MARIO KOPJAR

[...] igra svjetla i sjene, koja prati svaku pojavnost, podsjeća da stvarnost nikada nije posve raspoloživa našem pogledu, jer sjena ne znači manjak svjetla, već trag dubine koja izmiče neposrednoj dostupnosti i u samom vidljivom čuva dimenziju otajstva.

Iz tame u svjetlo, iz svjetla u život

Na prvim stranicama Biblije čitamo Stvoriteljeve riječi: »Neka bude svjetlost« (Post 1,3). Tim riječima započinje čas u kojem svijet izlazi iz neodređenosti i počinje se očitovati kao prostor reda, vidljivosti i smisla pa svjetlost u povijesti spasenja ostaje prvi trag stvarateljskoga otvaranja po kojem stvorenje prima lice (postaje prepoznatljivo i očitovano), mjeru (ulazi u poredak i sklad) i svoje mjesto (ima svoje mjesto pred Bogom i u stvorenome svijetu). U tom stvarateljskom činu otvara se prostor smisla u kojem stvorenje stoji pred Bogom sa svojim licem i svojim mjestom pa svjetlo na početku stoji kao tihi temelj reda koji će se u vremenu postupno očitovati. Ono otvara prostor u kojem svijet zadobiva red i sklad, a u tom se redu nazire smisao; zato svjetlost ostaje povlaštenu znak očitovanja koji, i kada obasjava stvorenje, u sebi čuva tihi upućenost prema Izvoru iz kojega dolazi.

U polaritetu svjetla i tame pritom se ne očituje samo moralna razlika između dobra i zla, već i dublja egzistencijalna struktura ljudskoga iskustva, ona iskonska napetost u kojoj tama označuje zatvorenost, rasulo i prijetnju gubitka orijentacije, dok svjetlo otvara prostor života, jasnoće i mogućnosti razumijevanja. I sam govor svakodnevice, prije svakoga filozofskog ili znanstvenog tumačenja, svjedoči da svjetlost nije samo optička pojava, već simbol prostora u kojemu se stvorenje može očitovati, prepoznati i biti primljeno. Tako i igra svjetla i sjene, koja prati svaku pojavnost, podsjeća da stvarnost nikada nije posve raspoloživa našem pogledu, jer sjena ne znači manjak svjetla, već trag dubine koja izmiče neposrednoj dostupnosti i u samom vidljivom čuva dimenziju otajstva. (Stefano R., *Elementi naturali*, u Aa.Vv., *Liturgia*, Cinisello Balsamo (Milano), 2001.)

Biblijski izvještaj o stvaranju ovoj simbolici daje jasno i duboko teološko značenje. Svjetlo se pojavljuje kao prvo 'stvorenje', a njegovo odvajanje od tame (Post 1,5) pokazuje da Bog u

prvotnu neodređenost unosi red i uspostavlja razlikovanje bez kojega svijet ne bi mogao biti uređen ni čovjeku razumljiv. Svjetlo tako omogućuje da se stvari pojave i budu prepoznate, jer ih uvodi u prostor vidljivosti i smisla. Postupno otkrivanje svijeta zato se može razumjeti kao postupno otkrivanje smisla u vremenu, kao tiho i strpljivo pokazivanje onoga što je od početka nošeno Božjom stvarateljskom riječju. U toj dinamici čovjek se pokazuje kao biće koje od samoga početka živi u svjetlu koje mu prethodi i u kojem njegovo postojanje prima mjeru, smjer i orijentaciju.

Ako je svjetlost simbol očitovanja i reda, tada vatra postaje simbol dinamike, prijelaza i preobrazbe. Ona nije puka suprotnost svjetlu, već njegov živi par u svijetu i u ljudskome iskustvu: dok svjetlo pokazuje i razotkriva, vatra zahvaća, mijenja i vodi kroz sazrijevanje.

Simbolika vatre

Vatra se, kao produžetak svjetla u materiji, pokazuje kao dinamična sila prijelaza i promjene. Dok svjetlo otvara prostor u kojemu se stvarnost pokazuje i postaje prepoznatljiva, vatra zahvaća samu tvarnost svijeta i iznutra pokreće promjenu. U simboličkom iskustvu stoji u napetom odnosu prema vodi, premda s njom dijeli sposobnost čišćenja i mijenjanja stanja. Naime, voda pročišćuje pranjem i ispiranjem, dok vatra zahvaća iznutra, rastvara, kuša i preobražava. Njezina težnja prema uzlazu čini ju znakom transcendencije; plamen koji se diže prema gore priziva blizinu nebeskoga, dok munja i ognjeni oblak bude osjećaj sile koja nadilazi obični red iskustva. Upravo ta dvostrukost daje vatri teološku dubinu, jer ista energija koja grije i prosvjetljuje, može spaljivati i usmrćivati pa se u njoj razotkriva ambivalentnost koja pripada samoj naravi simbola.

U obrednim i simboličkim kontekstima, vatra se često pojavljuje kao znak regeneracije i pročišćenja. Vatre koje se pale na poljima (spaljivanje suhe trave i biljnoga ostatka) obnavljaju tlo, taljenje metala pokazuje kako vatra odvaja ono vrijedno od troske i nečistoća, sunčeva toplina sudjeluje u kruženju vode uzdižući ju isparavanjem prema nebu i vraćajući je zemlji u obnovljenom obliku, a prolazak kroz vatru postaje slika kušnje koja razlučuje,

Michelangelo Buonarroti,
Odvajanje svjetla od tame,
1508. – 1512.

[...] u tihom kruženju energije kroz krv, dah i pokret, otkriva se istina postojanja jer je život dar koji traje samo dok ga živimo otvoreni svijetu, drugima i promjeni.

čisti i pripravlja za novi početak. Izgaranje u tom kontekstu ne označuje nužno uništenje, već prijelaz u drukčiji oblik postojanja; spaljivanje žrtvenoga prinosa (paljenice) stoga ne znači samo nestajanje, već prinošenje, uzdizanje i predanje. U tom se smislu vatra očituje kao snažan znak pročišćenja, osobito u povezanosti s vodom, u dinamici koju sažima stari izraz *per aquam et ignem* (kroz vodu i vatru), gdje se ta dva elementa susreću u zajedničkom ritmu obnove. (Stefano R., *Elementi naturali*, u Aa.Vv., *Liturgia*, Cinisello Balsamo (Milano), 2001.)

Na figurativnoj razini vatra označuje ljubav, žar i strasti srca, onu nutarnju energiju koja čovjeka može nositi prema stvaralaštvu i daru, a ostane li bez mjere i usmjerenja, može ga odvesti i prema razaranju. Strast vođena duhom postaje plamen koji gradi i nadahnjuje, dok ista snaga, prepuštena samoj sebi, lako prelazi u destruktivnost. Kao što materijalna vatra može grijati ili spaliti, tako i nutarnji oganj može voditi prema predanju i ljubavi ili prema mržnji i razaranju. Dvostrukost vatre zato ne umanjuje vrijednost simbola, već pokazuje njegovu semantičku puninu, jer otkriva da energija života nikada nije neutralna, već uvijek traži usmjerenje i mjeru.

Ta dvostrukost osobitu jasnoću zadobiva u biblijskom svijetu, gdje vatra i svjetlo više ne ostaju samo univerzalni simboli prirode i religiozne imaginacije, već postaju znakovi Božje slobodne inicijative u povijesti spasenja.

Element vatre: dinamika života i horizont svjetla

Toplina ljudskoga tijela, gotovo nečujna i stalna poput disanja koje ju prati, tiho pokazuje da se u dubini naše krhkosti neprestano događa promjena. Bez te promjene život ne bi bio stvaran, nego bi ostao samo mogućnost. U toj skrovitoj izmjeni, u tihom kruženju energije kroz krv, dah i pokret, otkriva se istina postojanja jer je život dar koji traje samo dok ga živimo otvoreni svijetu, drugima i promjeni.

U nutrini organizma, gotovo nevidljivo, tinja vatra bez plamena: sagorijevanje bez buke, proces u kojem tvar oslobađa energiju, a energija postaje toplina koja omogućuje prisutnost, misao i dodir. U toj tišini očituje se zakon po kojem biće opstaje kroz stalnu promjenu, kroz napetost koja ga ne razara, nego nosi, održavajući ravnotežu između trajanja i mijene. Čovjek tako živi iz dara koji mu prethodi, iz energije koju nije sam proizveo, a koja mu ipak omogućuje da bude svjetlost u svijetu, makar krhka i prolazna.

I Zemlja, koja nam se čini čvrstom i mirnom, u svojoj dubini skriva užarenu jezgru. Taj skriveni žar pomaže održati ravnotežu površine na kojoj se odvija život. U tome možemo prepoznati sličnost s čovjekom: i u nama skrivena energija održava život i unutarnji red.

Kad zastanemo pred plamenom, vidimo sliku nečega važnog za život. Svjetlost nastaje iz sagorijevanja, toplina iz promjene, a postojanost iz stalnog kretanja. U tom plamenu možemo prepoznati i sebe: čovjek živi i raste dok djeluje, daruje se i prihvaća svoju prolaznost.

Zato vatra ostaje jedno od temeljnih iskustava stvarnosti. U njezinu sjaju i u njezinoj tišini postaje jasno da je život stalno nadilaženje samoga sebe: proces u kojem primljeno postaje darovano, a skriveno očitovano. U toplini tijela, u žaru Zemlje i u titraju plamena objavljuje se ista tiha spoznaja: postojanje je događaj otvorenosti, unutarnja dinamika koja gori bez buke, a ipak otvara prostor životu. Odatle se prirodno otvara i dublja simbolička razina vatre: ona nije samo fizički element ni prizor koji fascinira osjetila, već i znak koji vodi prema razumijevanju preobrazbe, kušnje, pročišćenja i dara.

Vatra kao preobrazba i pročišćenje

U svojoj simbolici vatra razotkriva zakon preobrazbe i pokazuje da svako nastajanje uključuje prijelaz, da život sazrijeva kroz mijenu te da se novo rađa kroz trošenje onoga što je prije bilo. Nije slučajno što za čovjeka znamo reći da sagorijeva poput svijeće kada se do kraja daje onome što voli, što stvara ili za što živi. Trag koji ostaje nakon sagorijevanja, pritom postaje tiho svjedočanstvo toga prijelaza i znak da promjena ne znači gubitak smisla, već njegovo produbljenje, jer kroz sagorijevanje biće dolazi do svoga punijeg smisla.

Ljudska egzistencija u toj perspektivi poprima obilježja plamena: krhka je, a sposobna širiti toplinu i svjetlost; troši se, a upravo u toj potrošnji pronalazi svoje ostvarenje. Život se ne čuva zatvaranjem u sigurnost, već darivanjem vlastite energije drugome. Prihvatanje te dinamike postaje put zrelosti, prostor u kojem identitet raste kroz dar, a čovjek postupno uči da trajanje nije suprotno promjeni, već da se ostvaruje upravo kroz nju.

Vatra koja spaljuje suvišno, a ostavlja ono što može izdržati kušnju, postaje slika unutarnjeg pročišćenja, iskustva u kojem se čovjek suočava sa sobom i otkriva da se smisao gradi oslobađanjem, a ne gomilanjem. Promatranje plamena uvodi u tišinu sabranoosti u kojoj snaga i nježnost, opasnost i toplina stoje u istom ritmu. Tako postaje jasno da je stvarnost dublja od jednostavnih suprotnosti i da se njezin dublji smisao otvara ondje gdje se prihvaćaju promjena, čišćenje i rast. No upravo zato što je vatra tako snažan simbol unutarnje promjene, ona u kršćanskom iskustvu ne ostaje na razini opće antropološke intuicije. U liturgiji vatra više nije samo obična fizička pojava (svjetlo, toplina, plamen), nego nosi dublje značenje i govori simbolički o Božjoj prisutnosti, nadi, očišćenju, životu, predanju.

Vatra koja spaljuje suvišno, a ostavlja ono što može izdržati kušnju, postaje slika unutarnjeg pročišćenja, iskustva u kojem se čovjek suočava sa sobom i otkriva da se smisao gradi oslobađanjem, a ne gomilanjem.

Plamen svijeće troši se kako bi svijetlio i upravo u toj potrošnji ispunja svoju svrhu

Liturgijska dubina plamena

U liturgijskom iskustvu, u vatri se očituje njezino simboličko značenje. Plamen svijeće postaje vidljivi trag nevidljive prisutnosti, svjetlost koja tamu prožima iznutra i otvara prostor nade. U tom znaku stvoreni svijet postaje proziran za otajstvo, a sagorijevanje otkriva logiku dara prema kojoj se život ostvaruje kroz predanje. (Stefano R., *Elementi naturali*, u Aa.Vv., *Liturgia*, Cinisello Balsamo (Milano), 2001.)

Plamen svijeće troši se kako bi svijetlio i upravo u toj potrošnji ispunja svoju svrhu. Plamen uskrsne svijeće u liturgiji osobito snažno pokazuje da svjetlost ne nastaje za državanjem, već darivanjem. Dinamika sagorijevanja može se zato čitati kao slika euharistijskog postojanja u kojem zahvalnost, dar i predanje čine jedan pokret. Tako vatra postaje sakramentalni govor stvarnosti, znak da je svijet pozvan postati prostor zahvale u kojem se sve prima kao dar i vraća kao svjetlost.

Iz toga liturgijskog iskustva, međutim, otvara se još dublji uvid: plamen, osobito plamen uskrsne svijeće, ne upućuje samo na vatru, već i na svjetlo kao uvjet svakoga viđenja. Ono što najprije promatramo kao pojavnost, postupno se otkriva kao horizont. Tako svjetlost više nije samo predmet pogleda, već prostor u kojem pogled postaje moguć.

Svjetlo kao transcendentni horizont

Iz iskustva plamena postaje jasnija narav svjetla koje ne osvjetljuje samo predmete, nego omogućuje i gledanje. Ono ne stoji pred svijeću kao sadržaj, nego prebiva kao horizont u kojem se svako iskustvo može pojaviti. Svjetlo se tako pokazuje kao slika nutarnje otvorenosti duha, zahvaljujući kojoj čovjek od početka stoji u odnosu prema onome što ga nadilazi.

Svako spoznavanje pretpostavlja svjetlost koju nismo sami proizveli, prostor smisla koji prethodi našim pitanjima. Ta se prvotna jasnoća može razumjeti kao diskretna prisutnost Otajstva u dubini svijesti, kao temelj koji omogućuje da pitanje o Bogu uopće bude postavljeno. Bog se u tom horizontu prepoznaje kao Izvor svake vidljivosti i kao dubina u kojoj ljudska egzistencija oduvijek prebiva.

Na toj točki otvara se mogućnost da se tema razvije preciznije, u hermeneutičkom i biblijskom ključu. To znači da se iskustvo svjetla i vatre više ne promatra samo kao opća ljudska intuicija, nego se čita u svjetlu objave, u kojoj ti znakovi dobivaju dublje i određenije značenje. Prirodni znakovi pritom nisu odbačeni ni poništeni, nego pročišćeni, produbljeni i uvedeni u puniji smisao.

Biblijska simbolika vatre i svjetla

Biblijska objava, promatrana kao cjelina, pročišćuje pogled na prirodne elemente i pokazuje da vatra i svjetlo nemaju svetost u sebi niti vlastitu sakralnu moć. Njihovo se značenje rađa u Božjoj slobodnoj inicijativi: oni postaju znakovima svetoga kada ih Bog, u slobodi svoje ljubavi, izabere kao prostor svoje blizine i govor svoje prisutnosti u povijesti. Elementi zato nisu božanstva ni predmet klanjanja, već prozirnost Božje inicijative i mjesto susreta u kojemu stvoreno ostaje stvoreno, a ipak biva zahvaćeno Onim koji ga nadilazi.

U tom se okviru vatra pojavljuje kao simbol transcendencije koja ne ostaje udaljena, već zahvaća svijet i preobražava ga iznutra. U prizoru gorućega grma (*Izl 3,2-5*) otkriva se tiha i sveta jezgra biblijskoga iskustva: Bog se ne približava da uništi čovjeka, već da ga preobrazi, posveti i pozove u poslanje. Plamen obuhvaća grm, a ne proždire ga; oganj gori, a život ostaje. U toj se slici očituje svetost koja ne umanjuje stvorenje, već ga dotiče u njegovoj dubini, preobražava i osposobljava za poslanje. Zato oganj ovdje nije samo znak čudesnoga, već prostor Božje blizine u kojemu se čovjek sabire, srce se budi i život prima smjer.

U ognju Sinaja (*Izl 19; 24*) objavljuje se Bog koji razlučuje i posvećuje, koji sabire narod i uvodi ga u Savez kao u prostor života pred svojim licem. U toj se vatri očituje svetost koja ne fascinira samo pogled, već oblikuje zajedništvo i otvara put životu u vjernosti.

Horeb (*1Kr 19,12*) istodobno produbljuje istu simboliku i čuva ju od toga da se Božja prisutnost svede samo na silovite pojave. Naime, Bog se ne iscrpljuje u oluji, potresu i ognju, premda se njima može služiti; on dolazi u tišini, gdje susret nadilazi

Augustin Hirschvogel,
Mojsije pred gorućim grmom,
1548.

[...] svjetlo u biblijskoj objavi postaje znak Božje blizine koja prosvjetljuje razum, krijepi srece i otvara put nadi. U njegovu sjaju čovjek ne nalazi samo vidljivost svijeta, već smisao života pred Bogom.

spektakl i dotiče srce. Time biblijska objava pokazuje da istina znaka nije u izvanjskom dojmu, nego u odnosu prema Bogu koji po znaku govori, a uvijek ostaje veći od njegove pojavnosti.

Kod proroka oganj poprima nutarnju dimenziju. Izajjinu riječ čisti žeravica (*Iz* 6,6-7) pa vatra postaje znak preobrazbe koja zahvaća srce, govor i poslanje. Tako simbol prelazi iz kozmičkoga prizora u osobno iskustvo, iz vanjske pojave u unutarnji zahvat svetosti: oganj više ne stoji samo pred čovjekom, nego zahvaća njegovu nutrinu da bi ju pročistio i osposobio za riječ koja nosi istinu.

Iz te simbolike ognja, koji očituje Božju svetost kao blizinu što pročišćuje, razlučuje i poziva, prirodno se otvara i simbolika svjetla. Jer ono što oganj na osobit način pokazuje u snazi zahvata i preobrazbe, svjetlo objavljuje u jasnoći prisutnosti, vodstvu i životu. Ako vatra u biblijskom iskustvu često nosi naglasak svetosti koja zahvaća, svjetlo istu Božju blizinu očituje kao slavu koja prosvjetljuje, usmjerava i otvara horizont nade.

Svjetlo se u biblijskom horizontu razvija kao govor Božje slave, prisutnosti i vodstva. U redu stvaranja svjetlo nosi otisak Stvoritelja: nebesa navješćuju Božju slavu (usp. *Ps* 19), a svjetlo, lijepo i snažno, ne zatvara se u sebe, već upućuje na Boga, izvor svake jasnoće i života. Zato psalmist molitveno ispovijeda: »...tvojom svjetlošću mi svjetlost vidimo« (*Ps* 36,10) — čovjek nije sam sebi dostatan izvor svjetla, već u Božjoj svjetlosti prepoznaje sebe, svijet i put. Božja riječ zato je »svjetiljka nozi« (usp. *Ps* 119,105): tiho i vjerno svjetlo koje prati korak kroz tamu.

U proročkoj riječi svjetlo postaje obećanje i utjeha: onima koji hode u tmuni daruje se svjetlo (*Iz* 9,1), a Sluga Gospodnji postaje »svjetlo narodima« (*Iz* 42,6), znak spasenja pripremljenoga za sve. Tako svjetlo u biblijskoj objavi postaje znak Božje blizine koja prosvjetljuje razum, krijepi srce i otvara put nadi. U njegovu sjaju čovjek ne nalazi samo vidljivost svijeta, već smisao života pred Bogom.

Time se objavljuje da demistifikacija svjetla ne znači osiromašenje simbola, nego njegovo pročišćenje i uzdignuće. Sunce, mjesec i zvijezde, lišeni sakralne autonomije, ostaju znakovi koji ne upućuju na sebe, nego na Stvoritelja. Svjetlost tako prestaje biti samostojeći kozmički princip i postaje prozirna za Objavu: vidljivo ne gubi ljepotu, ali prima dublji smisao, jer u svojoj jasnoći nosi trag Onoga koji sve poziva u postojanje.

Ta se dinamika svjetla u biblijskoj objavi ispunja u Kristu. U Starome zavjetu svjetlo označuje Božju prisutnost, vodstvo i spasenje, što psalmist izražava riječima: »Gospodin mi je svjetlost i spasenje...« (*Ps* 27,1). U Novome zavjetu to svjetlo dobiva osobno lice, jer Isus kaže: »Ja sam svjetlost svijeta;...« (*Iv* 8,12). Time svjetlo više nije samo simbol, već sam Krist, koji ulazi u povijest, vodi čovjeka i daruje mu život. On je Božje svjetlo koje rasvjetljuje svijet i čovjekov život.

Vatra i svjetlo, od prvih stranica objave do liturgijskog i kristološkog vrhunca, ostaju dva komplementarna izraza iste tajne: oganj svetosti koji pročišćuje i razlučuje te svjetlo slave koje vodi i daruje život. Na toj se podlozi razabire i hermeneutička cjelina simbolike: antropološko iskustvo, liturgijski znak i teološka istina nisu odvojeni slojevi, nego međusobno prožeta stvarnost u kojoj vidljivo postaje put prema nevidljivome, a čovjekov život prostor susreta s Bogom koji ne ostaje dalek, nego preobražava iznutra.

Simbolika i metafora svjetla i vatre: teološko-antropološka i liturgijska hermeneutika

U hermeneutičkom okviru, svjetlo i vatra ne funkcioniraju kao samodostatni prirodni fenomeni, nego kao znakovi koji upućuju izvan sebe, prema Izvoru koji im daje konačnu referencu. Svjetlost, kao princip očitovanja, postaje metafora objave u kojoj se stvarnost pokazuje u svojoj istini, dok vatra, kao princip preobrazbe, označuje dinamiku Božjega djelovanja koje zahvaća, pročišćuje i uvodi u novi oblik postojanja.

Liturgijsko iskustvo koncentrirana tu dvostruku simboliku u jedinstveni sakramentalni govor: plamen koji se pali u tami ne označuje samo početak obreda, nego stvarno uprisutnjuje prijelaz iz tame u svjetlo, iz smrti u život. Time simbol postaje mjesto susreta antropološke čežnje za smislom i teološke tvrdnje o Božjoj inicijativi. Svjetlo i vatra, očišćeni od mitološke autonomije, postaju transparentni za otajstvo koje ih nadilazi i po njima se komunicira.

Vatra, u svojoj kozmičkoj, antropološkoj i liturgijskoj dimenziji, pokazuje da život svoju puninu nalazi u predanju i daru. Plamen koji grije i svijetli stoga postaje slika čovjeka pozvanog da prolaznost prihvatiti kao prostor smisla i da vlastitim postojanjem postane svjetlost koja drugome otvara pogled i toplina koja drugome omogućuje život.

U tom horizontu svaka vatra upućuje prema dubljem Svjetlu, a ljudska egzistencija se pokazuje kao otvorenost transcenciji, kao prostor u kojem jasnoća smisla i toplina dara tvore jedan odgovor na poziv koji nadilazi vrijeme i ostaje kao tiha punina u srcu prolaznosti.

Iz te hermeneutičke sabranosti izvire i zaključna perspektiva: simbol ne ostaje samo znak, nego postaje put sudioništva, a svjetlo i vatra ne ostaju promatrani izvana, naprotiv, traže da budu življeni iznutra. U njima se razumu daruje smisao, dok se srcu otvara poziv, a životu pokazuje smjer. Zato ih čovjek ne prima kao slike što prolaze pred pogledom, nego kao otajstveni govor koji traži odgovor cijelim postojanjem. Tako simbol postaje prostor susreta, a svjetlo i vatra put nutarnjega sazrijevanja u kojem se vjera, život i predanje sabiru u jedinstveni čin. ■

Svjetlost, kao princip očitovanja, postaje metafora objave u kojoj se stvarnost pokazuje u svojoj istini, dok vatra, kao princip preobrazbe, označuje dinamiku Božjega djelovanja koje zahvaća, pročišćuje i uvodi u novi oblik postojanja.

Svjetlost kao znak Kristova uskrsnuća

ZVONKO PAŽIN

Ferdinand Bol,
*Mojsije silazi s brda Sinaja
s deset Božjih zapovijedi,*
1662.

Svjetlost kao znak Božje nazočnosti i Božjega djelovanja

Već u osnovnoj školi učimo da je sunce izvor života: sunčeva toplina grije zemlju, njegova svjetlost omogućuje rast biljkama, a time i opstanak svih živih bića. Ne tako davno čovjekova je aktivnost gotovo u potpunosti bila tijekom dana, za sunčeva svjetla. Danas, uz toliku umjetnu rasvjetu, kao da smo toga manje svjesni. Nadalje, u ozračju u kojem živimo, osiromašeni smo za još jedno iskustvo. Govori se o *svjetlosnom zagađenju*, odnosno o činjenici

da su nam gradovi i sela noću tako osvijetljeni da jedva možemo nazrijeti koju zvijezdu na nebu. Mi nemamo iskustvo mraka ili posvemašnje tame noći bez mjesečine. Mi sebi jedva možemo predočiti onu sliku kada Bog kaže Abrahamu: »Pogledaj na nebo i zvijezde prebroj ako ih možeš prebrojiti.« (*Post 15,5*) Da bismo mi tako nešto danas doživjeli, trebali bismo noću otići barem stotinu kilometara u neku pustinju... A u starini je noć bila – noć, tamna i neprohodna. Zato je svjetlost sunčeva donedavno u svijesti ljudi bila izuzetno važna, ona je na poseban način nosila odsjev božanskoga, do te mjere da je u mnogim drevnim vjerovanjima Sunce postalo božanstvo.

Biblijski je nauk drugačiji. Nebeska svjetlila, kao i sama svjetlost, Božja su stvorenja. Na samom početku, veli Sveto pismo, zemlja je bila »pusta i prazna«. I što je bilo prvo što je Bog učinio? Rekao je: »Neka bude svjetlost!« Veli dalje Pismo: »I bi svjetlost.« Kasnije će Ivan ustvrditi: »Bog je svjetlost i tame u njemu nema nikakve!« (*1Iv 1,5*) Upravo tako. Svjetlost je oduvijek bila znak Božje nazočnosti. Tako je Mojsije čuo Božji glas iz gorućeg grma (*Izl 3,1-15*), na putu u Obećanu zemlju ispred Izraelaca je noću bio stup od ognja (*Izl 13,21*), a nakon što bi razgovarao s Bogom iz Mojsijeva je lica isijavala svjetlost (*Izl 34,29-35*).

Božje se spasenje u Starom zavjetu često izražava slikom svjetlosti. Konačni će dan spasenja za pravednike biti obasjan suncem: »Narod koji je u tmini hodio, svjetlost vidje veliku« (Iz 9,1). Tako se i ime budućega Mesije veže uz svjetlost: sluga će Jahvin biti svjetlost narodima (Iz 42,6). Sa svoje strane Novi zavjet predstavlja Krista kao Božju svjetlost koja spašava svijet. Zaharija prorokuje da će nas pohoditi *Mlado sunce s visine* (Lk 1,78), a u noći Isusova rođenja pastire je obasjala slava Gospodnja (Lk 2,9). Nadalje, na brdu preobraženje Isusu »zasja lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost.« (Mt 17,2; usp. još Mk 9,3; Lk 9,29). Konačno, Isus sâm za sebe kaže: »Ja sam svjetlost svijeta« (Iv 8, 12).

Uza sve to valja istaknuti da je Kristovo uskrsnuće, kao središnji događaj našega spasenja, na osobit način obilježeno upravo svjetlošću. Lice anđela na praznom grobu »bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg.« (Mt 28,3; usp. još Lk 24,4). Nadalje, Krist je uskrsnuo da i nas učini dionicima svoga uskrsnuća, svoje nebeske svjetlosti (Iv 1,9), tako da bismo i mi mogli postati »svjetlost svijeta« (Mt 5,14), odnosno »sinovi svjetlosti i sinovi dana.« (1Sol 5,5). Krist nas je svojim uskrsnućem osposobio »za dioništvo u baštini svetih u svjetlosti.« (Kol 1,12). Zato su se u počecima oni koji su bili kršteni nazivali *illuminati* – *prosvjetljeni*. U tome smislu liturgijski himan umetnut u Poslanicu Efežanima pjeva: »Probudi se, ti što spavaš, ustani od mrtvih i zasvijetlet će ti Krist.« (Ef 5,14). To, naravno, znači da su kršćani pozvani živjeti dosljedno tome velebnom daru, kako opominje apostol Pavao: »Odložimo dakle djela tame i zaodjenimo se oružjem svjetlosti.« (Rim 13,12). Konačno, svjetlost poprima i eshatološki značaj: nebeski je Jeruzalem obasjan svjetlošću koja proizlazi od Jaganjca (Otk 21,23; 22,5).

Svjetlost u liturgijskoj proslavi Kristova uskrsnuća

Kao što rekosmo, mi danas nemamo osjećaj što to znači upaliti svjetiljku kada padne mrkla noć. Još u 19. st. nije bilo javne rasvjete, a svjetiljke su bile malene lojanice, koji su davale malo svjetlosti, toliko da je čovjek mogao raditi najnužnije poslove. Pisari su morali imati svijeće blizu sebe da bi uopće mogli pisati. Zato je u starijim vremenima osobito značenje imalo paljenje svjetiljki uvečer u obiteljskom ozračju, pogotovo na početku neke gozbe. U tome kontekstu možemo razumjeti važnost drevne kršćanske liturgijske službe svjetla subotom uvečer. Ta večernja služba svjetla latinskog naziva *lucernarij* istočnog je porijekla. Kako u 4. stoljeću svjedoče sv. Augustin i sv. Jeronim, u svim se crkvama na Istoku, a uskoro i na Zapadu, subotom navečer slavila večernja služba svjetla u kojoj je svijeća predstavljala Krista, svjetlost na prosvjetljenje naroda, Krista koji raspršuje tmine grijeha i uništava vlast đavla. Tom bi se prigodom upaljena svijeća svečano unosila u crkvu, a od nje bi

[...] u 4. stoljeću svjedoče sv. Augustin i sv. Jeronim, u svim se crkvama na Istoku, a uskoro i na Zapadu, subotom navečer slavila večernja služba svjetla u kojoj je svijeća predstavljala Krista, svjetlost na prosvjetljenje naroda, Krista koji raspršuje tmine grijeha i uništava vlast đavla. Tom bi se prigodom upaljena svijeća svečano unosila u crkvu, a od nje bi onda svi vjernici palili svoje svijeće, što je simboliziralo Krista koji prosvjetljuje svoje vjernike.

William-Adolphe Bouguereau,
Žene na grobu, 1890.

onda svi vjernici palili svoje svijeće, što je simboliziralo Krista koji prosvjetljuje svoje vjernike. Osim toga u 4. st. hodočasnica Egerija svjedoči kako bi u bazilici Svetoga groba u Jeruzalemu u sklopu službe Večernje svakoga dana oko desetog sata (16 sati) biskup sa Svetoga groba – gdje danju i noću gori uljanica – palio svijeću od koje bi svi vjernici palili svoje svijeće.

Upravo zbog toga, od samih početaka vjernici su se u molitvi okretali prema istoku koje predstavlja Krista – Svjetlost koja izlazi nad ljudima, dok je zapad – tamo gdje sunce zalazi – bio simbolom đavla. K tome, budući da je Krist uskrsnuo u osvit prvoga dana u tjednu, to jest u nedjelju, kršćani su u počecima nedjeljnu euharistiju slavili rano u nedjelju, o izlasku sunca, koje simbolizira Kristovo uskrsnuće. Evo još jedne slike koja je danas manje poznata. U obredu krštenja u istočnoj liturgiji (odrasli) krštenik stoji bos u halji-

ni bez pojasa i okrenut prema zapadu. To što je bos i bez pojasa označava da je on zarobljenik, a to što je okrenut prema zapadu, znači da je on rob sotone, koji boravi tamo gdje je tama. Tada se taj kandidat za krštenje – okrenut zapadu – glasno odrekne sotone i onda se okrene prema istoku – simbolu Krista uskrsloga i ispovjedi vjeru u njega. Upravo zbog toga je u počecima bilo određeno da se crkve grade okrenute prema istoku.

Vazmena svijeća

Kršćani su od samih početaka Kristovo uskrsnuće slavili nedjeljnom euharistijom. Međutim, već sredinom 2. st. počeli su na osobit način slaviti godišnji Vazam, to jest onu nedjelju koja je kalendarski bila najbliža danu Kristova uskrsnuća, a to je bilo u nedjelju iza

prvog proljetnog punog mjeseca, kako to svjedoči drevni spis *Epistola apostolarum* iz 150. godine. Te su noći vjernici postili i bdjeli uz čitanja i molitve, da bi oko ponoći započeli euharistiju iščekujući svjetlost uskrsnog jutra. Tu je naglašena simbolika prijelaza: kao što je Krist iz smrti prešao u život, tako kršćani iz žalosti (koju predstavlja post) prelaze u radost, iz tame grijeha u svjetlost Krista uskrsloga. Iako se u današnjem potrošačkom vremenu može činiti da je svjetlost više vezana uz božićno vrijeme, odnosno uz lampice koje svojim blještavilom i različitim bojama daju čarobno ozračje, valja naglasiti da je uskrsna simbolika svjetla mnogo sadržajnije i važnija, jer proslava svjetla u liturgiji vazmenoga bdjenja ima cilj prevladati noć: ne samo simboličkim znakovima, poput paljenja ognja i blagoslova uskrsne svijeće te ulaska u zamračenu crkvu u dijelu liturgije koji se naziva službom svjetla, nego i u biblijskim čitanjima koja se navješćuju te večeri: sve je u znaku uskrsnuća i novoga života u Kristu koji je svjetlost, koji pobjeđuje tminu i smrt.

Podrijetlo vazmene svijeće i službe svjetla u vazmenom bdjenju očito je vezano uz spomenuti *lucernarij*, to jest uz večernju službu svjetla subotom navečer. Vazmeno bdjenje – najuzvišenije kršćansko bogoslužje – još prije 7. st. započinjalo bi svečanim paljenjem svijeće, što je označavalo vjeru da je Krist svojim uskrsnućem, razbio tmine grijeha i obasjao svijet svojim spasenjem. Kasnije je došlo do toga da se upravo u vazmenom bdjenju blagoslivljao novi oganj, kako nam to svjedoči Rimski pontifikal iz 12. st. Vazmena je svijeća bila osobito čašćena. U počecima se ona na koncu službe lomila na manje komadiće i davala vjernicima da ih časte kao blagoslovinu. Kasnije su se u svijeću urezivala tekuća godina i najznačajniji datumi pomičnih svetkovina počevši od nadnevka Vazma. Zbog toga su u srednjem vijeku svijeće postajale sve veće i veće. Tako je, na primjer, zabilježeno kako je godine 1517. u Westminsteru u Engleskoj svijeća težila 300 funti (oko 136 kg). Upravo se zbog toga vazmena svijeća nazivala *ognjenim stupom* kako i danas pjevamo u vazmenom hvalospjevu. Zbog toga su i svijećnjaci morali biti sve veći i čvršći, tako da je, na primjer, svijećnjak vazmene svijeće u bazilici sv. Pavla na Ostijskoj cesti (iz 13. st.) visok 5 metara i 65 centimetara!

Danas znamenovanje vazmene svijeće u vazmenom bdjenju pokazuje da ona predstavlja Krista. Naime, dok je ukrašava (znak križa, slova Alfa i Omega te utiskivanje zrnaca tamjana) svećenik govori: »Krist jučer i danas, Početak i svršetak, Alfa i Omega. Njegova su vremena i vjekovi. Njemu slava i vlast po sve vjekove.« Snažna se simbolika također očituje kada đakon ili svećenik u mračnu crkvu unosi upaljenu vazmenu svijeću pjevajući: »Svjetlo Kristovo«. Krist raspršuje tamu grijeha i obasjava nas svjetlošću svoga uskrsnuća, tako da i mi postajemo svjetlost prema Kristovoj riječi: »Vi ste svjetlost svijeta«. Slikovito govoreći, dok smo s Kristom – koji je Svjetlost – mi se ne plašimo mraka vazmene

[...] proslava svjetla u liturgiji vazmenoga bdjenja ima cilj prevladati noć: ne samo simboličkim znakovima, poput paljenja ognja i blagoslova uskrsne svijeće te ulaska u zamračenu crkvu u dijelu liturgije koji se naziva službom svjetla, nego i u biblijskim čitanjima koja se navješćuju te večeri: sve je u znaku uskrsnuća i novoga života u Kristu koji je svjetlost, koji pobjeđuje tminu i smrt.

Vazmena svijeća
od pravoga voska

noći. Ostaje istina da je danas u spomenutom »svjetlosnom zagađenju« simbolika Krista kao svjetlosti manje izražena nego prije više stoljeća. Međutim, ako neki simbol danas nije vjernicima toliko izražajan kao nekoć, potrebno ga je dodatno protumačiti.

Spomenimo kao zanimljivost i sljedeće. Sve do 1952. vazmeno je »bdjenje« bilo na Veliku subotu prije podne i nije bilo među ljudima osobito zapaženo. Međutim, na Veliku subotu navečer bila je pobožnost zvana *Uskrsnuće*. Na koncu te pobožnosti vjernici su nosili kući *uskrsnu vatru*. Neki su taj običaj zadržali i danas (u Subotičkoj biskupiji to je prilično zastupljeno). Običaj je, međutim, još stariji: u starini su se na Veliki četvrtak u crkvama gasile sve svjetiljke, a tako je bilo i u domovima vjernika. Nije bilo ognja. Vjernici su onda, na Veliku subotu, nosili kući vatru od blagoslovljenoga ognja.

Vazmeni hvalospjev – pohvala vazmenoj svijeći

Vazmena je svijeća u vazmenom bdjenju postala toliko važna da je u 7. st. nastao i *Exsultet*, hvalospjev posvećen vazmenoj svijeći, odnosno, Kristu-Svjetlu. Tekst toga hvalospjeva prvi puta je zabilježen u Galskom i u Gotskom misalu. U naslovu se ovaj hvalospjeva naziva *Blagoslov/posveta svijeće*, a pripisuje se sv. Augustinu: *Benedictio/consecratio caerae beati Augustini episcopi*, s napomenom da ga pjeva đakon, ako ga ima. Međutim, nije sigurno da bi autor ovoga hvalospjeva bio sv. Augustin. Latinski tekst ove molitve iz 7. st. ostao je do danas nepromijenjen, s time da su neki dijelovi danas ispušteni.

Hvalospjev izrijekom spominje vosak od kojega je načinjena svijeća kao i pčele koje vosak spravljaju. Danas to redovito nije slučaj. Neki smatraju da bi i danas vazmenu svijeću ipak trebalo načiniti od pravoga voska. To bi bilo primjereno. Međutim, valja priznati da liturgijske knjige o tome ništa ne govore. One stare o tome nisu imale potrebe govoriti, jer su tada postojale samo voštane svijeće, a važeće se liturgijske knjige (mudro?) o tome ne izjašnjavaju, pretpostavljajući, vjerojatno, da bi u praksi tek rijetki dali spraviti vazmenu svijeću od pčelinjeg voska. Nažalost, u ovom potrošačkom i užurbanom vremenu i na oltaru imamo parafinske svijeće. Slična je problematika s 'vječnim svjetlom' ispred svetohraništa. To bi, prema liturgijskim odredbama, trebala biti uljanica ili svijeća, a redovito je to ipak električna žarulja zvana 'tinjalica'.

I još nešto. U današnjem vremenu kada se sve brzo mijenja, kada je sve podložno inflaciji, kada se nude uvijek novi spektakli, važno je da naše liturgijsko slavlje bude doista slavlje, da odiše pobožnošću,

poniznošću, dostojanstvom. Liturgijski slavlje nije slavlje po tome što, možda, ima »slavljenički« izgled s pjesmama, dirljivim tekstovima, ili nekim izvanjskim efektima. Slavljenički duh treba biti prvenstveno u nama tako da liturgijske geste izražavaju naš duh, te da u isto vrijeme liturgijski znakovi – kao što je vazmeno svijetlo – oblikuju naš duh i uzdižu ga u himan zahvalnosti Bogu. Pogledajmo. Mistici, ti istinski Božji ljudi, ostaju zadivljeni kada, na primjer, urone u tajne molitvenog zativa »Oče naš« i to tako da tjednima i mjesecima ostaju zahvaćeni ljepotom i uzvišenošću toga da je Bog naš Otac. To su oni među nama – i svećenici i laici – koji u bogoslužju duboko proživljavaju Božju blizinu i Kristovo djelo spasenja. Poznajem svećenika koji, dok u Vazmenom hvalospjevu pjeva »O neizrecive li ljubavi Očeve! Da roba otkupiš, Sina si predao!«, bude toliko ganut da jedva uspijeva doći do kraja. Neizrecive li ljubavi Očeve! Svoga je Sina predao da bi nas nezahvalne spasio! To su oni među nama koji se znaju diviti i klanjati. Na poseban način nas u tome može obogatiti upravo Vazmeno bdjenje koje u vazmenoj noći donosi Krista koji je rasprišio tamu grijeha i smrti.

Zaključimo. I u ovom je slučaju vidljivo kako su danas manje razumljivi oni simboli koji su ranije bili posve jasni. Zato je važno u katehezi i u liturgijskoj pripravi približiti liturgijske simbole vjernome puku. To se također može u nekim posebnim prigodama – kao što je vazmeno bdjenje – učiniti koju minutu prije nego samo slavlje započne. Jednako tako mogu biti veoma korisni i oni vrlo kratki uvodi i tumačenja pojedinih obreda u samom vazmenom bdjenju. Ti uvodi po sebi ne remete tijek slavlja, a mogu uvelike pomoći plodonosnijem sudjelovanju vjernika u vazmenom bdjenju koje je najvažnije bogoslužje cijele liturgijske godine. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

OŽUJAK

22 N PETA KORIZMENA NEDJELJA

23 P Svagdan Dn 13,1-9.15-17.19-30.33-62; Ps 23,1-6; Iv 8,1-11

24 U Svagdan Br 21,4-9; Ps 102,2-3.16-21; Iv 8,21-30

25 S NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO. BLAGOVIJEST, svetkovina:

Iz 7,10-14; 8,10; Ps 40,7-11; Heb 10,4-10; Lk 1,26-38

26 Č Svagdan: Post 17,3-9; Ps 105,4-9; Iv 8,51-59

27 P Svagdan Jr 20,10-13; Ps 18,2-7; Iv 10,31-42

28 S Svagdan: Ez 37,21-28; Otpj. pj.: Jr 31,10-13; Iv 11,45-56

29 N NEDJELJA MUKE GOSPODINE. CVJETNICA

30 P Svagdan Velikoga tjedna:

Iz 42,1-7; Ps 27,1-3.13-14; Iv 12,1-11

31 U Svagdan Velikoga tjedna:

Iz 49,1-6; Ps 71,1-6b.15ab.17; Iv 13,21-33.36-38

TRAVANJ

1 S Svagdan Velikoga tjedna: Iz 50,4-9a;

Ps 69,8-10.21bc-22.31.33-34; Mt 26,14-25

2 Č ČETVRTAK VEČERE GOSPODINE. VELIKI ČETVRTAK

3 P PETAK MUKE GOSPODINE. VELIKI PETAK

4 S VELIKA SUBOTA. VAZMENO BDJENJE

5 N NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODINOVA

6 P Drugi dan Vazmene osmine:

Dj 2,14.22-32; Ps 16,1-2a.5.7-8.11; Mt 28,8-15

7 U Treći dan Vazmene osmine:

Dj 2,36-41; Ps 33,4-5.18-20.22; Iv 20,11-18

8 S Četvrti dan Vazmene osmine:

Dj 3,1-10; Ps 105,1-4.6-9; Lk 24,13-35

9 Č Peti dan Vazmene osmine:

Dj 3,11-26; Ps 8,2a.5-9; Lk 24,35-48

10 P Šesti dan Vazmene osmine:

Dj 4,1-12; Ps 118,1-2.4.22-24.25-27a; Iv 21,1-14

11 S Sedmi dan Vazmene osmine:

Dj 4,13-21; Ps 118,1.14-21; Mk 16,9-15

Peta korizmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Dosudi mi pravo,
i povedi parbu moju
protiv čeljadi bezbožne,
izbavi me od čovjeka
prijeverna i opaka, jer ti si,
Bože, zaklon moj! (Ps 43,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, Bože naš,
tvoj se Sin iz ljubavi za svijet
predao u smrt. Daj da i mi
tvojom pomoću odvažno
stupamo putem njegove
ljubavi. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Svemogući Bože,
usliši nam prošnje.
Ti si nas obasjao svjetlom
kršćanske vjere: djelovanjem
ove žrtve očisti nas od grijeha.
Po Kristu.

Prvo čitanje Ez 37,12-14

Duh svoj udahnut ću u vas da oživite.

Čitanje Knjige proroka Ezekielia

Ovo govori Gospodin Bog: »Ja ću otvoriti vaše grobove, izvesti vas iz vaših grobova, narode moj, i odvesti vas u zemlju Izraelovu! I znat ćete da sam ja Gospodin kad otvorim grobove vaše i kad vas izvedem iz vaših grobova, narode moj! I duh svoj udahnut ću u vas da oživite i dovest ću vas u vašu zemlju i znat ćete da ja, Gospodin, govorim i činim« – govori Gospodin Bog.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 130,1-8

Pripjev: U Gospodina je milosrđe
i obilno je u njega otkupljenje.

Iz dubine vapijem tebi, Gospodine:
Gospodine, usliši glas moj!
Neka pazi uho tvoje
na glas moga vapaja!

Ako se, Gospodine, grijehâ budeš spominjao,
Gospodine, tko će opstati?
Al' u tebe je praštanje
da bismo ti služili.

Drugo čitanje Rim 8,8-11

*Duh onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih
prebiva u vama.*

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola
Rimljanima

Braćo: Oni koji su u tijelu, ne mogu se Bogu svidjeti. A vi niste u tijelu, nego u Duhu, ako Duh Božji prebiva u vama. A nema li tko Duha Kristova, taj nije njegov. I ako je Krist u vama, tijelo je doduše mrtvo zbog grijeha, ali Duh je život zbog pravednosti. Ako li Duh onoga koji

uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, onaj koji uskrisi Krista od mrtvih oživit će i smrtna tijela vaša po Duhu svome koji prebiva u vama. Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 11,25a.26

Ja sam uskrsnuće i život, govori Gospodin;
tko vjeruje u me, neće umrijeti nikada.

Evanđelje Iv 11,3-7.17.20-27.33b-45 (kraće)

Ja sam uskrsnuće i život.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Lazarove sestre poručise Isusu: »Gospodine, evo onaj koga ljubiš, bolestan je.« Čuvši to, Isus reče: »Ta bolest nije na smrt, nego na slavu Božju, da se po njoj proslavi Sin Božji.« A Isus ljubljasha Martu i njezinu sestru i Lazara. Ipak, kad je čuo za njegovu bolest, ostade još dva dana u onome mjestu gdje se nalazio. Istom nakon toga reče učenicima: »Pođimo opet u Judeju!«

Kad je dakle Isus stigao onamo, nađe da je onaj već četiri dana u grobu. A kad Marta doču da Isus dolazi, pođe mu ususret, dok je Marija ostala u kući. Marta reče Isusu: »Gospodine, da si bio ovdje, brat moj ne bi umro. Ali i sada znam: što god zaisteš od Boga, dat će ti.« Kaza joj Isus: »Uskrsnut će brat tvoj!« A Marta mu odgovori: »Znam da će uskrsnuti o uskrsnuću, u posljednji dan.« Reče joj Isus: »Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada. Vjeruješ li ovo?« Odgovori mu: »Da, Gospodine! Ja vjerujem da si ti Krist, Sin Božji, onaj koji dolazi na svijet!« Nato Isus, sav potresen, upita: »Kamo ste ga položili?« Odgovoriše mu: »Gospodine, dođi i pogledaj!« I zaplaka Isus. Nato su Židovi govorili:

Rembrandt Harmenszoon van Rijn,
Isus uskrisuje Lazara, 1630.

PRIČESNA PJESMA

Tko god živi
i vjeruje u mene,
neće umrijeti
nikada, govori
Gospodin!
(Iv 11,26)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí Bože,
pričestili smo se tijelom
i krvlju tvoga Sina.
Molimo te da uvijek
ostanemo njegoví udoví.
Po Kristu.

»Gle, kako ga je ljubio!« A neki između njih rekoše: »Zar on, koji je slijepcu otvorio oči, nije mogao učiniti da ovaj ne umre?«

Isus onda, ponovno potresen, pođe grobu. Bila je to pećina, a na nju navaljen kamen. Isus zapovjedi: »Odvalite kamen!« Kaže mu pokojnikova sestra Marta: »Gospodine, već zaudara. Ta četvrti je dan.« Kaže joj Isus: »Nisam li ti rekao: budeš li vjerovala, vidjet ćeš slavu Božju?« Odvališe dakle kamen. A Isus podiže oči i reče: »Oče, hvala ti što si me uslišao. Ja sam znao da me svagda uslišavaš; no rekoh to zbog nazočnog mnoštva: da vjeruju da si me ti poslao.« Rekavši to povika iza glasa: »Lazare, izlazi!« I mrtvac iziđe, noge mu i ruke bile povezane povojima, a lice omotano ručnikom. Nato Isus reče: »Odriješite ga i pustite neka ide!« Tada mnogi Židovi koji bijahu došli k Mariji, kad vidješe što Isus učini, povjerovalaše u nj.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	455	O Isuse ja spoznajem
ili	179	Zdravo budi Križu sveti
Otpjevni psalam:	ŽV 2/2005	U Gospodina je milosrđe
Prinosna:	442	Daj svima Bože milostiv
ili	XV	Oče primi žrtvu ovu
Pričesna:	242	O sveta gozbo
	437	Bog ni svog Sina ne poštedje
	248-256 (1-5,11-15)	Zdravo Tijelo
Završna:	456	Prosti, moj Bože

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, znajući da smrt nema posljednju riječ, puni povjerenja u konačnu pobjedu vječnoga života uputimo svoje iskrene prošnje Bogu Ocu:

1. Istinskim življenjem vjere, sveta Crkva proslavlja Kristovo spasenjsko djelo. Daj da neprestano pronalazi način kako malo-vjerne učvrstiti u vjeri i vratiti ih na pravi put, molimo te.
2. Brigu o vjernima povjerio si svećenicima. Obdari ih dobrim zdravljem i danomice jačaj snagom Svetoga Duha da mogu svoje poslanje vršiti zauzeto i odgovorno, molimo te.
3. Katekumeni se ovih dana intenzivno pripremaju za primanje svetih sakramenata. Daj da, poput Marte i Marije, čvrsto vjeruju riječima tvoga Sina i svjedoče milost koju primaju, molimo te.
4. U ovim posljednjim danima korizmenog vremena osobito se trudimo živjeti u pravednosti. Daj da svako naše pristupanje sakramentu ispovijedi urodi istinskim obraćenjem duše, molimo te.
5. U nadi u vječno spasenje, naši su pokojni usnuli i napustili ovozemnost. Smiluj se njihovim dušama i daj da ih obasja nebesko svjetlo tvoje vječne prisutnosti, molimo te.

Bože Oče, u vjeri da ćeš uslišiti ove naše prošnje, izrekli smo ti ih iskrena srca. Daj da u nama neprestano prebiva tvoj Duh, da bismo ti poniznim služenjem prinosili darove istinske vjere, živeći za vječnost na koju nas pozivaš. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Bog ne zaobilazi grob, nego ga otvara

Bog i u mojim grobovima

U knjizi proroka Ezekijela čitamo: »Ja ću otvoriti vaše grobove, izvesti vas iz vaših grobova...« (Ez 37,12b). To je teška, ali istinita riječ o čovjeku. Dobro je izreći je osobno: u mome životu prisutno su grobovi. Čovjekovi grobovi nisu samo oni od kamena i zemlje; postoje i unutarnji grobovi u kojima polako odumire život.

To mogu biti grobovi razočaranja — kada čovjek više ne vjeruje ni sebi ni drugima. To mogu biti grobovi krivnje i grijeha, kada prošlost postane teret koji ne prestaje pritiskati savjest. Postoje grobovi neproštanja, rana, koje ostaju otvorene i iznutra truju srce. Tu su i grobovi usamljenosti, kad je čovjek okružen ljudima, ali više ne osjeća blizinu. Ponekad su to grobovi umora, duhovne praznine, osjećaja besmisla, kada život izvana izgleda uredno, ali iznutra nestaje radost.

Takve smrti ne dolaze naglo; one polako oduzimaju čovjeku snagu. Krađu mu sposobnost zahvalnosti, gase nadu, zatvaraju srce. Čovjek tada živi, ali ne osjeća da je živ.

I upravo tu dolazi iznenađenje Božje riječi: Bog ne čeka čovjeka na mjestu njegove snage, nego ga traži u njegovoj slabosti. Čovjek često ide ususret onomu koji je jak, na koga se može osloniti, uz koga se osjeća sigurno... Bog čini suprotno: ide ususret onomu koji je u tami, slab, osamljen, ranjen — onomu koji umire. On je prijatelj grješnika, Bog koji se ne boji ljudske bijede. On ne zaobilazi grob, nego ga otvara.

To je duboka logika Evanđelja: Bog ne spašava čovjeka izdaleka, nego ulazi u njegovu tamu. On ne likuje nad našim padom, niti se ne zgraža našim rana, nego ih želi dotaknuti. Ne dolazi samo popraviti život izvana, nego ga iznutra oživjeti.

Zato je istina da je život bez Gospodina zapravo smrt. Čovjek može imati mnogo

iskustava, ali ako je iz života odstranjen Autor života, srce se počinje gasiti. Bog želi biti dio naše životne priče, njezino središte, dah koji vraća snagu onome što je već počelo odumirati.

Zašto Gospodin želi čovjeka izvesti iz njegove smrti, iz njegova groba? Odgovor daje psalam: »Jer je u Gospodina milosrđe i obilno je u njega otkupljenje« (Ps 130,7b). Bog ne djeluje iz interesa ni iz potrebe, nego iz milosrđa. Njegovo milosrđe nije tek osjećaj sažaljenja; to je ljubav koja se sagiba nad bijedom drugoga kako bi ga ponovno podigla na noge. Bog ide ususret čovjeku jer ne može ostati ravnodušan pred njegovom izgubljenošću. Njegovo je milosrđe vjernost ljubavi koja ne odustaje ni kada čovjek odustane od sebe.

Bog ne voli čovjeka zato što je čovjek dobar, nego zato što je Bog dobar. On ne dolazi zato što smo živi, nego zato da bismo živjeli. Njegovo približavanje čovjeku uvijek je početak novoga stvaranja — izlazak iz groba prema životu.

Isus kasni, jer ne mari za trenutna rješenja

Evanđelje o Lazaru otkriva jednu duboku istinu o Božjem djelovanju: Isus dolazi onda kada se čini da je već prekasno. Marta i Marija izgovaraju rečenicu koju se često izgovara: »Gospodine, da si bio ovdje, brat moj ne bi umro« (Iv 11,21). U tim riječima krije se ljudska bol, ali i iskrivljena slika Boga — Boga koji je trebao doći prije, koji je trebao spriječiti patnju i smrt. Isus, međutim, ne ulazi u logiku ljudske hitnosti. On ne dolazi samo ukloniti problem, nego čovjeka dovesti do vjere koja ide dalje od trenutnog rješenja.

Lazar je četiri dana u grobu; sve što je ljudski bilo moguće već je učinjeno. Ostaje samo tišina i prihvaćanje konačnosti.

Upravo tada Isus dolazi i objavljuje da smrt nema posljednju riječ.

U susretu s Martom Isus ne nudi najprije rješenje, nego pitanje: »Vjeruješ li ovo?« (Iv 11,26b). Time pokazuje da je pravi odgovor na iskustvo smrti vjera u njegovu osobu. On ne govori samo o uskrsnuću kao budućem događaju, nego kaže: »Ja sam uskrsnuće i život« (Iv 1,25a). U njemu budućnost ulazi u sadašnjost. Bog ne ostaje promatrač čovjekove patnje, nego ulazi u nju kako bi iznutra preobrazio ono što se činilo izgubljenim.

Isus također ne skriva emocije. On plače pred Lazarovim grobom. Time Evanđelje pokazuje da Bog nije udaljen od ljudske boli. On ne dolazi kao netko tko ne poznaje suze, nego kao onaj koji ih dijeli s čovjekom. U tom plaču objavljuje se Božje milosrđe: Bog ne stoji iznad ljudske patnje, nego ju nosi zajedno s čovjekom. Njegova blizina ne briše odmah smrt, ali joj oduzima zadnju riječ.

Riječ koja izvodi iz groba

Kada Isus dolazi do groba, zapovijeda: »Odvalite kamen« (usp. Iv 11,39) Bog uvijek uključuje čovjeka u svoje djelovanje. Kamen koji zatvara grob slika je svega onoga što čovjeku izgleda nepomično: navike grijeha, strahovi, rane, odustajanje. Često i sami stojimo pred vlastitim grobovima i mislimo da je kamen pretežak da bi se pomaknuo. Ipak, upravo ondje gdje čovjek učini ono što može, Bog započinje ono što čovjek ne može.

Isus zatim izgovara riječ koja mijenja stvarnost: »Lazare, izlazi!« (Iv 1,43). To nije samo zapovijed mrtvacu; to je objava Božje moći stvaranja. Kao što je na početku svijet nastao po Božjoj riječi, tako sada novi život nastaje po toj istoj riječi. Bog ne govori u prazno — njegova riječ uvijek je djelo. Ona ne opisuje život, nego ga stvara.

Artus Wolffort, *Marija otire kosom Isusove noge*, XVII. st.

Lazar izlazi iz groba, ali još uvijek vezan povojima. Time nam pokazuje da povratak u život često započinje procesom oslobađanja. Bog daje novi život, ali čovjek još nosi tragove stare smrti. Zato Isus kaže okupljenima: »Odriječite ga i pustite neka ide« (Iv 1,44c). Spasenje nije izolirani događaj; ono se događa u zajednici. Bog oživljava, a zajednica pomaže da čovjek doista hoda slobodan.

Isus ne dolazi samo Lazaru, nego svakome čovjeku koji je na bilo koji način zarobljen smrću. Njegov glas i danas dopire do naših unutarnjih grobova. On ne želi da čovjek ostane zatvoren u prošlosti, u strahu ili grijehu, nego ga izvodi na prostor života. Jer život bez Gospodina ostaje zatvoren u grobu, dok je život s njim uvijek otvoren prema novosti.

Zato je čudo u Betaniji više od pojedinačnog događaja; ono je znak onoga što Bog želi učiniti u svakom ljudskom srcu. Krist ne dolazi samo pokazati moć nad smrću, nego uči u našu povijest i učiniti je mjestom uskrsnuća.

Hrvoje Zovko

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica

ULAZNA PJESMA

Hosana Davidovu sinu:
Blagoslovljen koji
dolazi u ime Gospodnje.
Izraelov Kralju:
Hosana u visini!
(Mt 21,9)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože, poslušan tvojoj
volji naš je Spasitelj uzeo tijelo, ponizio
sama sebe i podnio sramotu križa.
Daj da slijedimo uzor njegova poniženja,
s njime zajedno trpimo i postignemo
slavu uskrsnuća. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, smiluj nam se
po mucí svoga Sina. Djelima
to ne zaslužujemo, ali se
uzdamo u tvoje milosrđe i
jedinственu žrtvu Isusa
Krista. Koji s tobom.

+ KOD BLAGOSLOVA GRANČICA

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju (21,1-11)

Kad se približiše Jeruzalemu te dođoše u Betfagu, na Maslinskoj gori, posla Isus dvojicu učenika govoreći: »Pođite u selo pred vama i odmah ćete naći privezanu magaricu i uz nju magare. Odriješite i dovedite ih k meni. Ako vam tko što rekne, recite: 'Gospodinu treba-ju', i odmah će ih pustiti.« To se dogodi da se ispuni što je rečeno po proroku: »Recite kćeri Sionskoj: Evo kralj ti tvoj dolazi, krotak, jašuć na magarcu, na magaretu, mladetu magarićinu.« Učenici odu i učine kako im naredi Isus. Dovedoše magaricu i magare te stave na njih haljine i Isus uzjaha na njih. Silan svijet prostrije svoje haljine po putu, a drugi rezahu grane sa stabala i sterahu ih putem. Mnoštvo pak pred njim i za njim klicaše: »Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovljen onaj koji dolazi u Ime Gospodnje! Hosana u visinama!« Kad uđe u Jeruzalem, uskomeša se sav grad i govoraše: »Tko je ovaj?« A mnoštvo odgovaraše: »To je prorok, Isus iz Nazareta galilejskoga.«
Riječ Gospodnja.

+ U MISI

Prvo čitanje Iz 50,4-7

Čitanje knjige proroka Izaije

Gospodin Bog dade mi jezik vješt da znam riječ-ju krijepti umorne. Svako jutro on mi uho budi da ga slušam kao učenici. Gospodin Bog uho mi otvori: ja se ne protivih niti uzmicah. Leđa podmetnuh onima što me udarahu, a obraze onima što mi bradu čupahu, i lica svojeg ne zaklonih od pogrda ni od pljuvanja. Gospodin Bog mi pomaže, zato se neću smesti. Zato učinih svoj obraz ko kremen i znam da se neću postidjeti.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 22,8-9.17-20.23-24

Pripjev: Bože moj, Bože moj,
zašto si me ostavio?

Svi koji me vide, podruguju se meni,
razvlače usne, mašu glavom:
»Uzdao se u Gospodina, neka ga sad izbavi,
neka ga spasi ako mu omilje!«

Opkolio me čopor pasa,
rulje me zločinačke okružile.
Probodoše mi ruke i noge,
sve kosti svoje prebrojiti mogu.

Razdijeliše među se haljine moje
i za odjeću moju baciše kocku.
Ali ti, Gospodine, daleko mi ne budi;
snago moja, pohiti mi u pomoć!

A sada, braći ću svojoj navješćivati ime tvoje,
hvalit ću te usred zbora.

»Koji se bojite Gospodina, hvalite njega!
Svi od roda Jakovljeva, slavite njega!
Svi potomci Izraelovi, njega se bojte!«

Drugo čitanje Fil 2,6-11

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola
Filipljanima

Krist Isus, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe »oplijeni« uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnikâ, zemnikâ i podzemnikâ. I svaki će jezik priznati: »Isus Krist jest Gospodin!« – na slavu Boga Oca.

Riječ Gospodnja.

Gustave Doré,
Isusa odvode da ga razapnu, 1876. – 1883.

PRIČESNA PJESMA

Oče moj, ako me ne može mimoići ova čaša da je ne pijem, neka bude volja tvoja.

(Mt 26,42)

POPRIČESNA MOLITVA

Po ovoj pričesti, smjerno te, Gospodine, molimo: Ti si nam smrću svoga Sina dao da se nadamo životu u koji vjerujemo. Daj da njegovim uskrsnućem stignemo cilju zemaljskog putovanja. Po Kristu.

Pjesma prije evanđelja Fil 2,8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga Bog preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom.

Evanđelje Mt 26,14 – 27,66

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Mateju

Tekst Evanđelja vidi na www.hilp.hr

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Početak obreda:	468	Hosana Davidovu Sinu
Ophod:	469	Židovska su djeca
	471 ili 470	Slava, čast i hvala ti
Ulazna:	472	Kad je ono Gospodin
	473	Dan nam svečan osvanu
Otpjevni psalam:	474	Bože moj
Pjesma prije Evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Prinosna:	228.2	Nekad na križu
Pričesna:	245	Moj Isuse
	479	O Spase roda ljudskoga
ili na melodiju	186 ili 184	
	496	Cjelivat ću Gospodine
Završna:	856	O Isuse daj da pjevam

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, spominjući se danas Kristova slavnog ulaska u Jeruzalem, kao i muke koju je podnio poradi našega spasenja, skrušena se srca utecimo nebeskom Ocu te ga zamolimo:

1. Krist je u svoj poniznosti do smrti ostao poslušan tvojoj volji. Daj da sveta Crkva crpi snagu iz njegova predanja i u svemu ga nasljeđuje, molimo te.
2. Tvoj Sin je upozoravao na pogrešna mišljenja i opredjeljenja. Obdari svojom milošću papu, biskupe i svećenike da riječima i djelima pružaju primjer iskrene pripadnosti i vjernosti tvome Sinu, molimo te.
3. Mnogi ljudi ostavljeni su sami u trpljenju nepravde. Svojom ih blizinom krijepi i s njihovih životnih puteva ukloni svaki trag ljudske zlobe i pohlepe, molimo te.
4. Kao svjetina u Kristovo vrijeme, i danas smo ponajprije spremni izrugivati i odbacivati drugačije od sebe. Oslobodi nas oholosti i obdari poniznošću da drugima budemo pomoć i podrška, molimo te.
5. Slavimo te okupljeni oko oltara, a već u prvoj kušnji se okrećemo od tebe. Podaj nam spoznati istinsku vjeru koja ne ovisi o životnim prilikama, već istinskom povjerenju u tvoju svemoć, molimo te.

Oče nebeski, promišljajući o milosti koju smo primili po žrtvi tvoga Sina, zahvaljujemo ti na svakom tvom uslišanju i u svoj te poniznosti molimo da u nas usadiš težnju prema istinskom vršenju tvoje svete volje.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Proročki ulazak za proročki život

Liturgija današnje nedjelje spominje se svečanog Isusova ulaska u Jeruzalem kada ga je vjerni puk pozdravljao klicanjem, prostiranjem haljina i odrezanih grana sa stabala. Doista, na istočnom prilazu gradu, u Betfagi na Maslinskoj gori, pozdravljali su ga kao željno očekivanoga kralja iz loze Davidove kličući mu u sav glas: »Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovljen onaj koji dolazi u Ime Gospodnje! Hosana u visinama!« A kad je ušao u Jeruzalem, gradom je zavlдалo uzbuđenje glede njega pa evanđelist Matej zapisa da se sav grad uskomešao te su se mnogi pitali tko je on i što se događa. Oni koji su znali nešto o njemu, uzvraćali su da je on prorok, Isus iz Nazareta Galilejskoga.

Između nostalgije i neostvarene budućnosti

Kako vidimo, Isusov ulazak u Jeruzalem je izazvao određenu reakciju među ljudima. Njegovim ulaskom obnovili su sjećanje na obećanoga Mesiju koji je trebao doći, a i on sam je znakovitim ulaskom na magaretu potaknuo njihova promišljanja. Kako nam potvrđuje sveti Matej, Isus je u Jeruzalem – Grad mira ušao kao kralj mira kojega su željno čekali. Kod mnogih ljudi se sigurno probudila određena želja i nostalgija za nekadašnjim vremenima koja su zamišljali kao slavna vremena slobode svoga naroda. Zamišljali su Mesiju, a to su možda očekivali i od Isusa, da bude veliki vojskovođa i pobjednik poput kralja Davida, sposoban pobijediti sve svoje protivnike i priskrbiti mir svome gradu i narodu. Zato su se ljudi i uskomešali pitajući se tko je on i jesu li doista došla nekadašnja slavna vremena koja su nestrpljivo iščekivali nostalgična pogleda i srca. Svi su oni imali neku svoju predodžbu mesijanskog djelovanja te time

i mnoga svoja očekivanja od Mesije koji je ušao u Jeruzalem.

No najveći problem u svemu tome je što su ljudi imali uglavnom svoja ljudska očekivanja koja su potom prevladala, te se svečana povorka u kojoj je Isus ušao u Jeruzalem pretvorila u kalvarijsku povorku koja je završila križem i razapinjanjem. Jer kada Bog odluči ne ispuniti ljudska očekivanja, već svoja obećanja, tu nastaje problem i lom koji može biti katastrofalan. Ljudi mu vrlo lako okrenu leđa i nemilosrdno ga odbace kao da im je protivnik, a ne spasitelj. Isus pak, sa svoje strane, nije mogao zaniijekati svoje poslanje. Nije mogao ne biti prorok i ne ući kao Mesija u Jeruzalem, bez obzira što je postojao veliki rizik da oni ne shvate na pravi način što im je želio poručiti. Znakovitim ulaskom ostavio je ipak dovoljno jasnu poruku da su ipak razumjeli da je u grad ušao prorok koji zna što mu je činiti glede svoga grada i svih njegovih stvarnih potreba. A prorok nije bio nostalgičar ni vizionar virtualne budućnosti, već je uvijek bio navjestitelj Božje blizine i prisutnosti Boga srcu svoga naroda. Nije bio netko tko se opterećuje političkim prilikama i odnosima prema moćnicima ovoga svijeta, nego propovijeda i svjedoči Božju vjernost i ljubav. Jer budućnost naroda ovisi isključivo o ovom blaženom prepoznavanju dolaska Boga u središte života koje zovemo srcem. To je prepoznao puk koji ga je pozdravljao ne samo kao izdanka iz kraljevske loze Davidove, već i kao onoga koji dolazi u ime Gospodnje.

Mesija sadašnjeg trenutka

Isus je, uistinu, imao svoju viziju i znao je da dolazi ispuniti Božja obećanja, a ne samo ljudska očekivanja. Nije se zanosio

time da treba udovoljavati ljudima i njihovim potrebama, već je znao da mora ispuniti Božju volju i njegove naume spasenja. Znao je da je jedini mesijanski, proročki i kraljevsku put bio onaj da položi život za svoj grad i da mu tako donese mir. A nama se danas, kao nekad u Jeruzalemu, događa da živimo od neke vrste nostalgije, da s nepovjerenjem promatramo sadašnje vrijeme i nas ljude u njemu. Gotovo da smo i obeshrabreni i pesimistični i ne vidimo ni trač-

ka nada promatrajući naraštaj oko sebe, pri čemu se u nama javlja želja za povratkom u neka vremena koja neće doći. Htjeli bismo nekog mesiju iz prošlosti, a pri tome ne vidimo Mesiju naše sadašnjosti. Uvjereni smo da se približava kraj svega samo zato što danas situacija nije kao nekada ili nije onakvom kako ju mi zamišljamo. Ni društvena ni gospodarska situacija nam ne ulijevaju nadu za stabilan i miran život. Društvo je neprestano na rubu krize, a napetosti na široj društvenoj razini prijete da prijeđe u bunt i rat.

Na žalost, mi izgrađujemo društvo – naš grad, kao društvu u kojemu očekujemo da nam političari i društvene vođe omoguće da ostvarimo svoje želje, bilo da je riječ o nostalgijama ili nekim projekcijama budućnosti. Umjesto da raspravljamo o nostalgičnoj prošlosti i priželjkujemo neostvareno budućnost, bilo bi nam mnogo poželjnije slijediti Isusa i prihvatiti ga za Mesiju i Spasitelja koji dolazi u ime Gospodnje, a ne u ime ljudskih potreba i želja. On je Bog naše sadašnjosti, prorok i kralj koji je sposoban dotaknuti naš život i izbrišati nam sve lažne predodžbe i neutemeljena nadanja, bilo prošla bilo buduća. Ali

Giovanni Bellini, *Agonija u Getsemanskom vrtu*, 1465.

isto tako kadar je dati nam novu snagu, radost i smisao da s njime možemo izgraditi bolje i pravednije društvo, utemeljeno na daru i žrtvi njegova života, na zalogu svete krvi koja je jamstvo boljitka i budućnosti.

Na taj način Isus nadahnjuje i nas da u svome društvu vršimo proročko poslanje. Trebamo i možemo biti proroci kao što je i on bio prorok za nas. Svoje proročko poslanje ostvarujemo onda kada njega prihvaćamo za Mesiju i kada mu se potpunu podlažemo kao Spasitelju i Božjem Sinu i kada naviještamo njegovu viziju života. Proroci smo kada ga prihvaćamo beskompromisno u svom sadašnjem trenutku, svjesni da smo pred vođom koji nas vodi u budućnost života vječnoga. On nije Mesija neke daleke prošlosti niti virtualne budućnosti, već Otkupitelj koji mirno ulazi u naš život donoseći mir našim srcima. A iz mira srca pohođena njegovim mirom možemo graditi bolje i pravedniji svijet. Dopuslimo stoga Isusu da uđe među nas, da uđe u naša srca i živote, a mi ga unesimo u život svoga društva kao istinski blagoslov po kojem su sva Božja obećanja ispunjena kao zalog vječnoga mira.

Ivan Bodrožić

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak

ULAZNA PJESMA

Mi treba da se hvalimo križem
Gospodina našega Isusa Krista,
u kojem je spas, život i
uskrsnuće naše, po kojemu
smo spašeni i oslobođeni.
(usp. Gal 6,14)

ZBORNA MOLITVA

Bože, slavimo presvetu večeru kad
je tvoj Jedinorođenac, spreman da
pođe u smrt predao Crkvi žrtvu
novog Saveza i gozbu svoje ljubavi.
Daj da iz tog otajstva crpimo
ljubav i život. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, kad god se slavi
spomen ove žrtve, izvršuje
se djelo našega otkupljenja:
zato daj da dostojno
slavimo ta otajstva. Po
Kristu, Gospodinu našem.

Prvo čitanje Izl 12,1-8.11-14

Naredbe o pashalnoj večeri.

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Gospodin reče Mojsiju i Aronu u zemlji egipatskoj: »Ovaj mjesec neka vam bude početak mjesecima; neka vam bude prvi mjesec u godini. Ovo objavite svoj zajednici izraelskoj i recite: Desetog dana ovoga mjeseca neka svatko po porodici pribavi jedno živinče. Tako, jedno na kuću. Ako je porodica premalena da ga potroši, neka se ona priključi svome susjedu, najbližoj kući, prema broju osoba. Podijelite živinče prema tome koliko koja osoba može pojesti. Živinče neka bude bez mane, od jedne godine i muško. Možete izabrati bilo janje bilo kozle. Čuvajte ga do četrnaestoga dana ovoga mjeseca. A onda neka ga sva izraelska zajednica zakolje između dva sutona. Neka uzmu krvi i poškrope oba dovratnika i nadvratnik kuće u kojoj se bude blagovalo. Meso, pečeno na vatri, neka se pojede te iste noći s beskvasnim kruhom i gorkim zeljem. A ovako ga blagujte: opasanih bokova, s obucom na nogama i sa štapom u ruci. Jedite ga žurno: to je pasha Gospodnja.

Jer te ću noći ja proći egipatskom zemljom i pobiti sve prvorođence u zemlji egipatskoj, i čovjeka i životinju. Ja, Gospodin, kaznit ću i sva egipatska božanstva. Krv neka bude znak na kućama u kojima vi budete. Gdje god spazim krv, prijeći ću vas; tako ćete izbjeći pokolju zatornomu kad se oborim na zemlju egipatsku. Taj dan neka vam bude spomendan. Slavite ga u čast Gospodinu po trajnoj uredbi od koljena do koljena.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 116,12-13.15-18

Pripjev: Čaša blagoslovna
zajedništvo je krvi Kristove!

Što da uzvratim Gospodinu
za sve što mi je učinio?
Uzet ću čašu spasenja
i zazvati ime Gospodnje.

Dragocjena je u očima Gospodnjim
smrt pobožnika njegovih.
Gospodine, tvoj sam sluga,
sin službenice tvoje:
ti si razriješio okove moje.

Tebi ću prinijeti žrtve zahvalne,
zazvat ću ime Gospodnje.
Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje
pred svim pukom njegovim.

Drugo čitanje 1Kor 11,23-26

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Bračo: Ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: »Ovo je tijelo moje – za vas. Ovo činite meni na spomen.« Tako i čašu po večeri govoreći: »Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.« Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 13,34

Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin,
ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas.

Evanđelje Iv 13,1-15

Do kraja ih je ljubio.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Bijaše pred blagdan Pashe. Isus je znao da je došao njegov čas da prijeđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio. I za večerom je đavao već bio ubacio u srce Judi Šimuna Iškariotskoga da ga izda. A Isus je znao da mu je Otac sve predao u ruke i da je od Boga izišao te da k Bogu ide pa usta od večere, odloži haljine, uze ubrus i opasa se. Nalije zatim vodu u praonik i počne učenicima prati noge i otirati ih ubrusom kojim je bio opasan.

James Tissot,
Isus pere noge učenicima, 1886. – 1894.

PRIČESNA PJSMA

Ovo je Tijelo, koje se za vas predaje; ova čaša novi je Savez u mojoj Krvi: ovo činite, kad god blagujete i pijete, meni na spomen. (1Kor 11,24-25)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogući Bože, ovdje nas na zemlji krijepiš večerom svoga Sina: daj nam uživati na njegovoj vječnoj gozbi. Po Kristu.

Dođe tako do Šimuna Petra. A on će mu: »Gospodine! Zar ti da meni pereš noge?« Odgovori mu Isus: »Što ja činim, ti sada ne znaš, ali shvaćat ćeš poslije.« Reče mu Petar: »Nećeš mi prati nogu nikada!« Isus mu odvrati: »Ako te ne operem, nećeš imati dijela sa mnom.« Nato će mu Šimun Petar: »Gospodine, onda ne samo noge, nego i ruke i glavu!« Kaže mu Isus: »Tko je okupan, ne treba drugo da opere nego noge – i sav je čist! I vi ste čisti, ali ne svi!« Jer znao je tko će ga izdati. Stoga je i rekao: »Niste svi čisti.«

Kad im dakle oprao noge, uze svoje haljine, opet sjede i reče im: »Razumijete li što sam vam učinio? Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite jer to i jesam! Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	503	Mi treba da se hvalimo
Otpjevni psalam:	504	Čaša blagoslovna
Pjesma prije Evandjelja:	505	Zapovijed vam novu dajem
Pranje nogu:	506	Neka u vama ostanu
	507	Zapovijed vam novu dajem
Prinosna:	508	Gdje je ljubav, prijateljstvo
Pričesna:	247	Uzmite, jedite
	242	O sveta gozbo
	246	Ovdje je sada
Prijenos Svetotajstva:	264.1-4	Usta moja
ili	243	Sakramentu veličajnom
Kod mjesta pohrane Svetotajstva:	264.5-6	Divnoj dakle

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, potrebiti Božje prisutnosti i osjećaja da nismo sami, već da nas naš Otac neizmjerno ljubi i u toj ljubavi okuplja oko svog oltara, iskrena mu se srca utecimo molitvama:

1. Crkva večeras na osobit način slavi Kristovo predanje za spasenje svijeta. Daj da njegove zapovijedi ljubavi časno vrši i sve ljude u darovanoj milosti na isto neumorno potiče, molimo te.
2. Tvoj je Sin na posljednjoj večeri okupio svoje ljubljene učenike. Podaj svećenicima milost da u blagovanju Kristova Tijela i Krvi crpe beskrajnu snagu za vršenje svoga poslanja, molimo te.
3. Krist je svojim učenicima pranjem nogu osvijestio potrebu da ga slijede služenjem drugima. Podaj i nama milost spoznajе kako služenje potrebitima daje smisao našim životima, molimo te.
4. Nakon posljednje večere, tvoj je Sin molio u Getsemanskom vrtu. Daj da i mi ustrajemo u molitvi i neprestano tražimo tvoju svetu prisutnost iznad svake ovozemne prolaznosti, molimo te.
5. Vjerujući u vječni život, naši su dragi pokojni napustili ovaj svijet. Otkrij im svoje sveto lice i svojom ih ljubavlju obavij u nebeskim prostranstvima svoga kraljevstva, molimo te.

Bože Oče, dok te molimo da ove naše iskrene molitve poslušаш i uslišiš, želimo ostati u Kristovoj blizini i upijati njegove riječi. Podari nam toliko potreban mir te nas ujedini u ljubavi da bismo ti odanošću znali uzvratiti za svako dobro kojim nas blagoslivljaš.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Kristov dar ljubavi – izvor kršćanske djelotvornosti

Misom Večere Gospodnje na Veliki četvrtak započinje proslava vazmenog trodnevlja Kristove muke, smrti i uskrsnuća kao vrhunca čitave liturgijske godine. Na Veliki četvrtak Crkva slavi ustanovljenje euharistije i usmjerenja je prema Kristovom križu i uskrsnuću. Na Posljednjoj večeri Isus navješćuje u kontekstu pashalne večere svoju žrtvu na križu u perspektivi vazmene pobjede. Misna čitanja ističu glavna otajstva koja se proslavljaju na Misi Večere Gospodnje: ustanovljenje euharistije, ustanovljenje ministerijalnog svećeništva i zapovijed o bratskoj ljubavi.

Isusov dar ljubavi u služnju

Današnji evanđeoski odlomak započinje ovim riječima: »Bijaše pred blagdan Pashe. Isus je znao da je došao njegov čas da prijeđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio« (Iv 13,1). Na Misi Večere Gospodnje slavimo Isusov čas, odnosno čas u kojem se on u potpunosti objavljuje darujući se za nas. Isus je posljednje sate svog zemaljskog života proveo u zajedništvu sa svojim učenicima. Kao učitelj očitovao je prema njima svoju ljubav, navješćujući im skorašnje vazmene događaje i dajući im upute za njihovu buduću službu. Svoju je ljubav pokazao činom pranja nogu učenicima i dopuštajući svom ljubljenom učeniku Ivanu da se nasloni na njegove grudi. Krist je svoju ljubav izrazio i kroz bol koju je osjećao u trenutku kada je Judi Iškariotskom navijestio njegovu skoru izdaju, a učenicima njihove ljudske slabosti. Posljednja večera je vrhunac Isusovog javnog djelovanja za vrijeme kojega je više puta poticao svoje učenike da ne traže prva mjesta, nego da teže poniznosti srca. Isticao je više puta da

njegovo Kraljevstvo, odnosno Crkva, nije slika zemaljskih kraljevstava ili ljudskih zajednica u kojima su neki prvi, a neki posljednji, neki vladari, a neki podjarmljeni, neki moćni, a neki potlačeni. Naprotiv, u Kristovoj Crkvi svi su jednaki, svi su pozvani biti služitelji i biti uvijek u službi drugih.

Neiserpna snaga euharistije

U svakoj euharistiji posadašnjuje se Kristov dar ljubavi: ona je njegov dar za nas. Tijekom Posljednje večere, Isus je svojim riječima i djelima pokazao beskrajnu ljubav koju je imao prema svojim učenicima i dao joj vječnu dimenziju ustanovivši euharistiju. Darovao je samoga sebe, prinio je svoje tijelo i krv u obliku kruha i vina kako bi postali duhovna hrana za nas i posvetili naše tijelo i dušu. U izvještaju o ustanovljenju euharistije koji prenosi sveti Pavao u današnjem drugom čitanju, Isus nakon riječi nad kruhom i nad vinom, stavlja dvaput u prvi plan zapovijed: »Ovo činite meni na spomen« (usp. 1Kor 11,23-24). Što znači činiti, odnosno ponavljati ove geste na Isusov spomen? Da bismo shvatili značenje ovog izraza, moramo se vratiti na ustanovu židovske Pashe, o kojoj nam govori prvo čitanje iz Knjige Izlaska. Nakon obrednih propisa navedenih u biblijskom tekstu, odlomak završava ovim riječima: »Taj dan neka vam bude spomendan. Slavite ga u čast Gospodinu po trajnoj uredbi od koljena do koljena« (Izl 12,14). U biblijskoj kulturi, sjećanje ili spomen izražava uvjerenje da se spasenjski događaj uvijek iznova aktualizira kroz povijest. U tome smislu, euharistija nije samo unutarnje sjećanje ili puki spomen, nego djelotvorno i ponovno sakramentalno uprisutnjenje Kristove žrtve iz koje Crkva danas crpi snagu za svoje postojanje i djelovanje.

Benvenuto Tisi, *Isus pere noge učenicima*, 1520. – 1525.

Poziv na kršćansku djelotvornost

Isusov dar ljubavi s Posljednje večere se aktualizira i posadašnjuje. Taj dar pokreće Crkvu i daje joj djelotvornu snagu jer susret s Gospodinom u svakodnevnom životu mora izraziti sve ono što je Isus živio na zemlji: ljubav prema Bogu i svakom čovjeku u potpunosti. To je značenje pranja nogu iz današnjeg evanđelja na koje je evanđelist Ivan stavio temeljni fokus u svom izvještaju Posljednje večere. Na taj način se euharistija predstavlja kao sakrament poniznosti, poslušnosti, duhovne žrtve i Kristove ljubavi, potpunog dara sebe za spasenje svih nas. Poruka Velikog četvrtka je dakle živjeti, slijedeći Kristov primjer, vlastitu vjeru kao dar samih sebe u poslušnosti Bogu Ocu i u službi braći i sestrama. To je smisao euharistije, to je temeljno poslanje ministerijalnog svećeništva u Crkvi i to je srž kršćanskog života i krsnog svećeništva svih vjernika, sažeta u novoj zapovijedi koju je dao Isus: »Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio!« (*Iv 15,12*). Tijekom Posljednje večere, Isus nije ostao samo na riječima, nego je dao primjer perući učenicima noge. Takva gesta i Kristov dar ljubavi s Posljednje večere nastavlja se i ponavlja se kroz stoljeća. Isus je svojim učenicima i

budućim generacijama dao vlast i dužnost da uprisutnjuju snagu njegove geste i žrtve ljubavi u slavlju euharistije.

Krist nam se daruje u svakoj euharistiji. Međutim, ponekad i naše često sudjelovanje u slavlju euharistije ne donosi onu promjenu i snagu preobrazbe koju bi istinski susret s Kristom trebao donositi. Nerijetko se ponašamo poput učenika u trenutku Posljednje večere: slušamo Krista i primamo njegovo tijelo, ali imamo svoja očekivanja i računice, svoje drugačije ideje i ne razumijemo u potpunosti na što nas Krist poziva. Stoga je proslava Velikog četvrtka poziv da zakoračimo u svoje srce i postavimo si pitanje tko smo zapravo. Kakav je naš odnos s Kristom i u kojoj mjeri nas mijenja njegov dar nesebične ljubavi. Možemo zamoliti na pragu Velikoga petka da nas Gospodin usmjeri na put pokajanja. Naša najiskrenije želja mora biti jednaka gesti apostola Ivana, da možemo voljeti Isusa na takav način da nam dopusti da se naslonimo na njegove grudi i da osjetimo kucanje njegova srca, osjetiti da se naša ljubav sjedinjuje s njegovom. Tada ćemo razumjeti riječi sv. Pavla iz današnjeg drugog čitanja: »Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe« (*1Kor 11,26*).

Milan Dančuo

Petak Muke Gospodnje. Veliki petak

UVODNA MOLITVA

Spomeni se, Gospodine, velikih djela svoga milosrđa; spomeni se vazmenog otajstva, što ga je Krist, Sin tvoj započeo, kad je za nas prolio krv: štiti nas vazda i posvećuj. Po Kristu.

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože! Ti si nas obnovio velikim djelom svoga milosrđa, blaženom smrću i uskrsnućem Isusa Krista, čuvaj u nama njegove plodove, i primanjem toga otajstva daj nam snage da ti vjerno služimo. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 52,13 – 53,12

Za naše je grijeha on proboden.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Gle, uspjet će sluga moj, uzvisit će se, podignuti i uzdići veoma! Kao što se mnogi nad njim užasnuše – tako mu je lice neljudski bilo iznakaženo te obličjem više nije naličio na čovjeka – tako će on mnoge zadiviti narode i kraljevi će pred njim stisnuti usta videć ono o čemu im nitko nije govorio, shvaćajuć ono o čemu nikad čuli nisu: »Tko da povjeruje u ono što čusmo, kome li se otkri ruka Gospodnja?« Izrastao je pred njim poput izdanka, poput korijena iz zemlje osušene. Ne bijaše na njem ljepote ni sjaja da bismo se u nj zagledali, ni izgleda da bi nam se svidio. Prezren bijaše, od ljudi odbačen, čovjek boli, vičan patnjama, od kog svatko lice otklanja, prezren bijaše, obescijenjen. On slabosti naše ponije, naše boli uze na se, a mi ga držasmo udarenim, od Boga pogođenim, poniženim. Za naše je grijeha on proboden, za opačine naše satrt. Na njega pade kazna radi našeg mira, njegovom se modricom izliječismo. Poput stada svi smo mi lutali, svatko je svojim okrenuo putem. A Gospodin je svalio na nj bezakonje nas sviju. Zlostavljahu ga, a on se pokori i usta svojih ne otvori. Ko janje na klanje odvedoše ga, ko ovca, nijema pred onima što strigu, usta svojih ne otvori. Iz pritvora je i sa suda otet; tko se brine za njegovu sudbinu? Da, iz zemlje je živih uklonjen, za grijeha naroda svog na smrt izbijen. Ukop mu dadoše među zločincima, a grob mu bi s bogatima, premda ne počinu nepravde nit mu usta laži izustiše.

Al Gospodinu se svidje pritisnuti ga bolima. Žrtvuje li život svoj ko naknadnicu, vidjet će potomstvo, produžiti sebi dane i Gospodnja će se volja po njemu ispuniti. Zbog patnja duše svoje vidjet će svjetlost i nasititi se spoznajom njezinom. Sluga moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti. Zato ću mu mnoštvo dati u baštinu i s mogućnicima plijen će dijeliti jer sâm se predao na smrt i među zlikovce bio ubrojen, a on grijeha mnogih ponese na sebi i zauze se za zločince.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 31,2.6.12-13.15-17.25

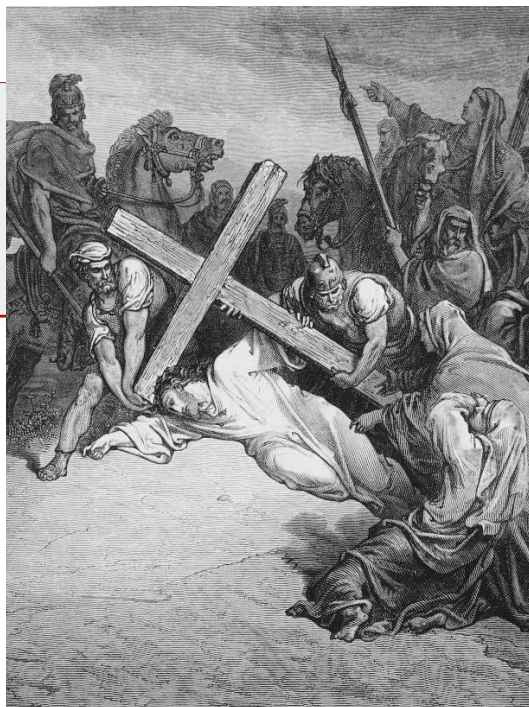
Pripjev: Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!

Tebi se, Gospodine, utječem,
o da se ne postidim nikada:
u svojoj me pravdi izbavi!
U tvoje ruke predajem duh svoj:
otkupi me, Gospodine, Bože vjerni.

Dušmanima svojim ruglo postadoh,
susjedima podsmijeh,
a znancima strašilo;
koji me vide vani, bježe od mene.
Nestalo me ko mrtvacu iz sjećanja ljudi,
postadoh ko razbijena posuda.

A ja se, Gospodine, u tebe uzdam;
govorim: Ti si Bog moj!
U tvojoj je ruci sudbina moja:
istrгни me iz ruke dušmana
i onih koji me progone!

Rasvjetli lice nad slugom svojim,
po svojoj me dobroti spasi.
Budite hrabri i jaka srca,
svi koji se u Gospodina uzdate!

Gustave Doré,
Isus pada pod križem, 1866.

MOLITVA NAD NARODOM

Tvoj narod, Gospodine, slavio je
smrt tvoga Sina u nadi uskrsnuća s njime.
Molimo te, blagoslovi ga
i daj mu oprostjenje i utjehu,
učvrsti vjeru u vječno otkupljenje.
Po Kristu, Gospodinu našem.

Pjesma prije evanđelja Fil 2,8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na
križu. Zato ga Bog preuzvisi i darova mu
ime, ime nad svakim imenom.

Evandjelje Iv 18,1-19,42

Muka Gospodina našega Isusa Krista po
Ivanu

Tekst Muke Gospodnje vidi na www.hilp.hr

Drugo čitanje Heb 4,14-16; 5,7-9

*Naviknu slušati, te svima koji ga slušaju
posta začetnik spasenja.*

Čitanje Poslanice Hebrejima

Bratćo: Imajući velikoga Velikog svećenika koji
prodrije kroz nebesa – Isusa, Sina Božjega –
čvrsto se držimo vjere. Ta nemamo takva ve-
likog svećenika koji ne bi mogao biti supatnik
u našim slabostima, nego poput nas iskušava-
na svime, osim grijehom. Pristupajmo dakle
smjelo prijestolju milosti da primimo milo-
srđe i milost nađemo za pomoć u pravi čas!
Ta Krist je u dane svoga zemaljskog života
sa silnim vapajem i suzama prikazivao moli-
tve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti
od smrti. I bi uslišan zbog svoje predanosti:
premda je Sin, iz onoga što prepati, naviknu
slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima
koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Otpjevni psalam:	510 ili 511	Oče, u ruke tvoje
Pjesma prije Evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Pokazivanje Križa:	512 ili 513	Dođite, poklonimo se
Klanjanje Križu:	515	Puče moj
	516	Usta moja opjevajte
	490	Narode moj ljubljeni
	496	Cjelivat ću Gospodine
	497	Pristupite bliže
Pričesna:	245	Moj Isuse
	186	Sva ljubavi mi, Isuse

Istina u tišini

Što je istina? Vječito pitanje, nedoumica, teorija... Pitanje za koje ne postoji točan odgovor, jer pred istim pitanjem i sam je Isus zašutio. Da bismo pronašli mogući odgovor na ovo tako zahtjevno pitanje potrebno je stoga zašutjeti i dopustiti tišini da progovori. Jer danas na Veliki petak tišina obavlja naše duše. Tišina gusta, ispunjena značenjem, tišina koja govori više od tisuću riječi. To je tišina Velikog petka, dana u kojem promišljamo najveću tajnu naše vjere: muku i smrt našeg Gospodina Isusa Krista.

Traženje tišine kroz Božju riječ

Današnja čitanja, koja smo upravo poslušali na ovaj dan boli, uvode nas u duboku kontemplaciju. Glas proroka Izaije predstavio nam je lik trpećeg Sluge. Čovjek prezren i odbačen, čovjek boli koji na sebe uzima teret naših slabosti i grijeha. U njemu, izobličenom iznad svake ljudske sličnosti, prepoznajemo Isusa. Njegove rane nas iscjeljuju, njegova patnja nas otкупljuje. Ovo drevno proročanstvo nalazi svoje strahovito ispunjenje na Kalvariji. Poslanica Hebrejima otkrila nam je dubinu Kristovog svećeništva. On nije veliki svećenik dalek od naše ljudske stvarnosti; naprotiv, iskusio je patnju, napast, slabost. Molio je i zazivao Boga glasnim jaucima i suzama, učeći poslušnost kroz ono što je pretrpio. Zato je sposoban razumjeti naše slabosti i zagovarati nas pred Ocem. Križ nije poraz, nego prijestolje s kojeg naš Veliki Svećenik zagovara za čovječanstvo. U konačnici smo slušali Muku našeg Gospodina Isusa Krista po Ivanu. Prisjetili smo se Isusove agonije u Getsemanskom vrtu, Judina izdajstva, uhićenja, poniženja, bičevanja, trnova krune. Proživjeli smo bolni put prema Kalvariji, teret križa na njegovim ramenima, susret s Majkom,

riječi utjehe ženama Jeruzalemskim. I onda, vrhunac, trenutak koji je zauvijek promijenio povijest čovječanstva: Isus, Sin Božji, pribijen na križ. Okrutna muka, rezervirana za najgore zločince. Ipak, u tom mučenom tijelu, u toj prolivenoj krvi, nema krivnje, nema grijeha. Postoji samo beskrajna ljubav, ljubav koja se potpuno daruje za spasenje svijeta.

Tišina ljubavi

Duboke istine koje smo čuli u Božjoj riječi ne ostavljaju nas ravnodušnima. Moguće je o njima nadaleko razmatrati i govoriti, ali sve bi bilo suvišno. Potrebno ih je oslušivati i čuti što one same o sebi govore. U tišini, u sabranosti, u promatranju Kristova križa dopustiti da nas Božja ljubav dodirne. Dopustiti tišini da nas okruži. Jer ta tišina nije prazna, već je ispunjena dubokim značenjem. To je tišina koja govori više od bilo kojeg izgovorenog slova. To je tišina žrtve, tišina ljubavi, tišina koja nas vodi do samog podnožja križa.

Prisjetimo se jučerašnjeg dana, Posljednje večere, kada je Isus oprao noge svojim učenicima. Učinio je to jezikom ljubavi, bez riječi. Bio je to čin poniznosti i služenja koji nam je pokazao kako se istinski ljubi – ne riječima, već djelima. A danas, s toga istog križa, odjekuju Njegove posljednje riječi, Njegova duhovna oporuka nama, Njegovih sedam ključnih poruka koje nam žele osvijetliti životni put.

Riječi tišine

Prva riječ – NADA: »Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?« Ovo nije samo vapaj boli, već početak Psalma 21, koji nam jamči Božju vjernost i pomoć. Isus, iako u krajnjoj patnji, podsjeća nas da Bog nikada ne ostavlja svoje. Čak i u najmračnijim trenucima naših života, nada u Božju

prisutnost i Njegovu konačnu pobjedu mora biti naše sidro. Nada nije puko optimistično očekivanje, već čvrsto pouzdanje u Boga koji nas nikada neće napustiti.

Druga riječ – OPROST: »Oče, oprosti im jer ne znaju što čine.« Kakva neizmijerna ljubav! Isus nas ne samo poziva na oprost, nego i moli Oca za oprost onima koji Ga razapinju. Ovo nas uči da je oprost temelj kršćanskog života. Nije to samo zaboravljanje uvrede, već aktivna želja za dobrim onome tko nas je povrijedio. Isus nam pokazuje da je oprost snaga koja nas oslobađa tereta gorčine i otvara put iscjeljenju, kako za nas, tako i za druge. Moramo naučiti opraštati do sedamdeset puta sedam, jer je to mjera Božjeg milosrđa.

Treća riječ – VJEČNOST: »Danas ćeš biti sa mnom u raju.« Ove riječi upućene razbojniku na križu duboko su potresne. Pokazuju nam da se spasenje može postići u posljednjem trenutku života, ako postoji iskreno pokajanje i vjera. Isus ne odgađa obećanje raja; on ga nudi »danas«. Ovo nas poziva da vjerujemo u život nakon smrti, u uskrsnuće koje nadilazi granice zemaljskog postojanja. Raj nije samo buduće obećanje, nego stvarnost koja započinje ovdje, u našoj vjeri i zajedništvu s Kristom.

Četvrta riječ – CRKVA: »Ženo, evo ti sina. Sine, evo ti majke.« S križa, Isus nam daruje svoju Majku, Mariju, kao Majku Crkve. Ona je majka svih vjernika, ona koja nas odgaja, čuva i vodi na našem putu vjere. Pozvani smo ljubiti Crkvu, našu majku, s istom onom ljubavlju i odanošću koju je Isus pokazao prema njoj. Crkva nije samo institucija, već živo tijelo Kristovo, zajednica spašenih.

Peta riječ – LJUBAV: »Žedan sam.« Ovo je Isusov krik ljubavi upućen čovječanstvu. Njegova žeđ nije samo fizička, nego žeđ za našim srcima, za našom ljubavlju, za našim sudjelovanjem u Njegovoj misiji. On je žedan pravde i suosjećanja.

Kroz siromašne, bolesne i sve koji trpe, Isus i danas govori: »Žedan sam.« Pozvani smo utažiti tu žeđ svojim djelima ljubavi, svojim nesebičnim služenjem drugima.

Šesta riječ – VJERA: »Oče, u tvoje ruke predajem svoj duh.« Ovo je vrhunac Isusove vjere i potpunog predanja Ocu. U trenutku najveće patnje, On se ne prepušta očaju, već se potpuno povjerava Božjoj volji. To je poziv i nama da u svim životnim okolnostima pa i u trenucima najvećih poteškoća, razvijamo duboko povjerenje u Boga i predajemo Mu svoje živote. Vjera je aktivno pouzdanje koje nam daje snagu da izdržimo sve kušnje.

Sedma riječ – POSLUŠNOST: »Sve je dovršeno!« Ovo nije uzdah poraza, već trijumfalni poklik pobjede. Isus je ispunio volju Očevu, dovršio djelo spasenja. Njegova poslušnost, prožeta ljubavlju, bila je potpuna i konačna. Time nam pokazuje da istinska poslušnost Bogu ne sputava, već oslobađa i daje smisao našem postojanju. Pozvani smo živjeti tu istu poslušnost, koja nas vodi prema potpunom ostvarenju u Bogu.

Ostati u tišini pred križem

Sedam Isusovih riječi nisu samo povijesne izjave, već žive poruke za nas danas. One su temelj našega kršćanskog života. Danas, u tišini Velikoga petka, dopustimo da Isusove riječi odjekuju u našim srcima i neka nas potaknu na duboku promjenu. U tišini, klanjajmo se drvu križa na kojem je visio Spasitelj svijeta. Ta tišina neka nas pripremi za eksploziju uskrsne radosti. Iz tame smrti, svjetlo uskrsnuća će izroniti, donoseći sa sobom obećanje novog života, života mira i nade. Danas, klečeći podno križa, dopustimo da nas obavije tišina Velikoga petka. Tišina koja nam govori o ljubavi toliko velikoj da je darovala život, ljubavi koja nas poziva na obraćenje, ljubavi koja nam obećava uskrsnuće.

Andelo Maly

Vazmeno bdjenje

1. Post 1,1-2,2: Vidje Bog sve što je učinio: bijaše vrlo dobro.
 2. Post 22,1-18: Žrtva praoca našeg Abrahama.
 3. Izl 14,15-15,1a: Izraelci su išli suhim posred mora.
 4. Iz 54,5-14: U ljubavi vječnoj smilova ti se Gospodin, tvoj otkupitelj.
 5. Iz 55,1-11: Dođite k meni i duša će vam živjeti: sklopit ću s vama savez vječan!
 6. Bar 3,9-15.32-4,4: Hodi putem k sjaju Gospodnjem!
 7. Ez 36,16-17a.18-28: Poškropit ću vas vodom čistom i dat ću vam novo srce.

Od naznačenih sedam

čitaju se barem tri čitanja.

Nikad se ne izostavlja

čitanje br. 3 iz Knjige Izlaska.

Starozavjetno čitanje Izl 14,15-15,1a

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Reče Gospodin Mojsiju:

»Zašto vičeš k meni? Reci Izraelcima da krenu na put. A ti podigni svoj štap, ispruži svoju ruku nad morem i razdijeli ga nadvoje da Izraelci mogu proći posred mora po suhu. Ja ću otvrdnuti srce Egipćana i oni će poći za njima, a ja ću se onda proslaviti nad faraonom i njegovim ratnicima, njegovim kolima i konjanicima. Neka znaju Egipćani da sam ja Gospodin kad se proslavim nad faraonom, njegovim kolima i njegovim konjanicima.« Anđeo Božji, koji je išao na čelu izraelskih četa, promijeni mjesto i stupi im za leđa. A i stup od oblaka pomakne se ispred njih i stade im za leđa. Smjesti se između vojske egipatske i vojske izraelske te postade onima oblak taman, a ovima rasvjetljivaše noć tako te ne mogoše jedni drugima prići cijele noći. Mojsije je držao ruku ispruženu nad morem dok je Gospodin svu noć na stranu valjao vode jakim istočnim vjetrom i more posušio. Kad su se vode razdvojile, sinovi Izraelovi siđoše usred mora na osušeno dno, a vode im stajahu kao bedem zdesna i slijeva. Egipćani: svi faraonovi konji, kola i konjanici, nagnu za njima u more, u potjeru. Za jutarnje straže pogleda Gospodin iz stupa od ognja i oblaka na egipatsku vojsku i u njoj stvori zbrku. Zakoči kotače njihovih kola da su se jedva naprijed micali. »Bježimo od Izraelaca!« – poviču Egipćani, »jer Gospodin se za njih bori protiv Egipćana!« Tada će Gospodin Mojsiju: »Pruži ruku nad more da se vode vrate na Egipćane, na njihova kola i konjanike.« Mojsije pruži ruku nad more i u cik zore more se vrati u svoje korito. Kako su Egipćani bježeći jurili prema moru, Gospodin ih strmoglavi usred voda. Tako vode, slijevajući

se natrag, potope kola, konjanike i svu vojsku faraonovu koja bijaše pošla u potjeru za Izraelcima u more. I ne ostade od njih ni jedan jedini. Izraelci pak hodahu posred mora po suhu, a vode im kao bedem zdesna i slijeva. Tako Gospodin u onaj dan izbavi Izraela iz šaka egipatskih i vidje Izrael Egipćane pomorene na morskome žalu. Osvjedoči se Izrael o silnoj moći koju Gospodin pokaza nad Egipćanima. Narod se poboja Gospodina i povjerova Gospodinu i njegovu sluzi Mojsiju. Tada Mojsije sa sinovima Izraelovim zapjeva ovu pjesmu Gospodinu:

Otpjevni psalam Ps 15,1-6.17-18

Pripjev: Zapjevajmo Gospodinu
jer se slavom proslavio!

Poslanica Rim 6,3-11

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života. Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo srasti i po sličnosti njegovu uskrsnuću. Ovo znamo: naš je stari čovjek zajedno s njim raspjet da onemoća ovo grešno tijelo te više ne robujemo grijehu. Ta tko umre, opravdan je od grijeha. Pa ako umrijesmo s Kristom, vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. Znamo doista: Krist uskrišen od mrtvih više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. Što umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a što živi, živi Bogu. Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a živima Bogu u Kristu Isusu!

Riječ Gospodnja.

Charles Le Brun,
Uskrsnuće Gospodinovo, 1674. – 1677.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16b-17.22-23

Pripjev: Aleluja! Aleluja! Aleluja!

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Pjesma prije Evandjelja Iv 13,34

Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin,
ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas.

Evandjelje Mt 28,1-10

Čitanje svetog Evandjelja po Mateju

Po suboti, u osvit prvoga dana u tjednu, dođe Marija Magdalena i druga Marija pogledati grob. I gle, nastade žestok potres jer anđeo Gospodnji siđe s neba, pristupi, otkotrlja kamen i sjede na nj. Lice mu bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg. Od straha pred njim zadrhtaše stražari i obamriješe. A anđeo progovori ženama: »Vi se ne bojte! Ta znam: Isusa Raspetoga tražite! Nije ovdje! Uskrsnu kako reče. Hajde, vidite mjesto gdje je ležao pa pođite žurno i javite njegovim učenicima da uskrsnu od mrtvih. I evo, ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. Evo, rekoh vam.« One otiđoše žurno s groba te sa strahom i velikom radošću otrčашe javiti njegovim učenicima. Kad eto im Isusa u susret! Reče im: »Zdravo!« One polete k njemu, objuče mu noge i ničice mu se poklone. Tada im Isus reče: »Ne bojte se! Idite, javite mojoj braći da pođu u Galileju! Ondje će me vidjeti!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Poklik u ophodu:	518	Bogu hvala
Otpjevni psalmi:		
nakon 1. čitanja:	519	Pošalji Duha svojega
ili	99	Puna je zemlja dobrote Gospodnje
nakon 2. čitanja:	90	Čuvaj me, Bože
nakon 3. čitanja:	520	Zapjevati ću Gospodinu
nakon 4. čitanja:	ŽV 4/2007	Veličam te Gospodine
nakon 5. čitanja:	150	S radošću ćete crpsti vodu
nakon 6. čitanja:	92(91) ili XI	Gospodine, ti imaš riječi
nakon 7. čitanja:	155	Kao što košuta žudi
ili	429	Čisto srce stvori mi, Bože
Nakon poslanice:	522	Aleluja
Na početku krsne službe:	703	Litanije Svih Svetih
Nakon blagoslova krsne vode:	523	Sve vode Gospodnje
Škropljenje naroda:	47	Vidjeh vodu
Prinosna:	556	Krist iz groba ustade
Pričesna:	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	XIX	Radujte se, kršćani
	260	O da bude radost među nama
Otpust:	42	Bogu hvala, aleluja, aleluja.
Završna:	555	Gospodin slavno uskrsnu

Onaj koji je prao noge drugima prevalio je svojim nogama najveću udaljenost i donio najveću radost

Zbog čega idemo na grob-lje?

Odlomak koji smo čuli započinje s oznakom vremena, po suboti u osvit prvoga dana u tjednu. Dan u koji su kršćani nazvali nedjeljom zapravo je osmi dan. Oktagonalnog su oblika bile i krstionice jer su vjerovali kako tom danu nema kraja. Život više nije okrenut prema grobu nego prema životu koji ne umire. Dvije su žene u pokretu, još za mraka. Jedna je Marija Magdalena, a druga je Marija, vjerojatno majka Jakovljeva i Josipova. Kada je Josip iz Arimateje uzeo Isusovo tijelo i stavio kamen, evanđelist nam je rekao kako su one dvije promatrale taj trenutak. Što rade ove dvije Marije na grobu? Ljubav prema Učitelju ih potiče da idu na grob. Glagol koji se koristi za vidjeti je *theoreo* – išle su promatrati. Ne samo vidjeti, nego promišljati o onome što se dogodilo. Imale su potrebu preraditi ono što se dogodilo, odžalovati. Čini se kako je politička moć pobijedila, i to je dovelo u pitanje njihove stavove. Pravednik je umro, zatvoren u grobu, šutnja. Svijet je pobijedio i uvijek će tako biti. Novi svijet u koji su polagali nade je urušen. Tko nije vidio svjetlo Uskrsa ide na grob i promišlja o pobjedi smrti. Ima li smisla uopće živjeti? Dvije Marije predstavljaju sve one koji još nisu dobili svjetlo Uskrsa. One idu promišljati o čovjeku čiji život završava u grobu. No, pogledajmo što se događa kada dolaze na grob.

Isus je porodio vječni život

Matej govori kako su žene prisustovale kod žestokog potresa. Ne radi se o kronologiji, o novinskom izvještaju, nego nam Matej želi posredovati blizinu najvažnijeg

događaja u ljudskoj povijesti, kada je smrt konačno pobijeđena. Kako bi posredovao ovu istinu on ima na raspolaganju sliku i riječi koje svi čitatelji razumiju, a to su biblijske slike. Potres je eksplozija prirodnih snaga i predstavljen je također i u Bibliji. Nije bilo jače slike za Božju intervenciju. U dubini zemlje se s Isusom dogodio potres, potres života. Kada je Isus sišao u podzemlje ušao je život koji je pobijedio smrt. Kada je Isus pokopan, sašao u Šeol-podzemlje, otvorio je vrata svima koji su bili rođeni prije njega. Vrata prema vječnom životu s Isusom su zauvijek otvorena. Isus je uskrsnuo, i to nije povratak u ovaj život, nego je uskrsnuće sasvim nova dimenzija života. Potres je označavao gotovo trudove zemlje, kao kada žena u trudovima rađa novi život koji se nastavlja. Isus je porodio vječni život.

Ljubav je kadra otkotrljati i najteže kamenje

Anđeo Gospodnji je otkotrljao kamen. Anđeo nije onakav kakvim ga mi zamišljamo. On označava samog Boga, Gospodina. Kada je Bog pričao Mojsiju u grmu koji ne sagorijeva, tada se kaže da je anđeo Gospodnji govorio, no to je slika da je Bog u razgovoru s Mojsijem. Slika otkotrljanog kamena je već poznata u Bibliji. Naime, kada je Jakov, praotac dvanaest židovskih plemena, ugledao svoju ženu Rahelu na izvoru vode, on se toliko osnažio da je otkotrljao kamen. Ovdje je Božja ljubav koja je otkotrljala kamen koji nitko nije mogao maknuti do tada jer nitko kao Isus nije ljubav i ne ljubi čovjeka. I anđeo je sjeo na kamen. Ljudi su postavili kamen na grob.

To je bio konačni znak pobjede smrti. To i mi kažemo. Staviti kamen na nešto. Staviti kamen na međuljudske odnose. Anđeo sjedi na grobu. On je pobijedio smrt. Kamen je opečaćen i njega čuvaju čuvari, vojnici, kako bi zadržali ovaj grob zatvorenim. Bog je slomio ove pečate. *Anđelu lice bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg.* To su druge dvije slike. Munja je maksimum svjetla i snage. A bijela boja označava puninu svjetla koje tjera tamu groba. Nama se čini kako je smrt put iz svjetla u tamu. No s Isusom se mijenja. Preko groba ulazimo u puninu svjetla Isusovom ljubavlju.

Urušavanje vanjskih sigurnosti može biti početak nutarnjeg rađanja

Sada na scenu dolaze oni koji su se okrenuli na stranu smrti. Oni koji su željeli da kamen s groba nije maknut, odnosno da je nastavila živjeti moć i snaga politike. Koga predstavljaju stražari na grobu? Predstavljaju sve one koji se zbog interesa, neznanja, podanosti stavljaju na stranu staroga svijeta, svijeta tirana, dominacije. Predstavljaju one koji se bore za smrt. Ovi stražari su uplašeni zbog potresa. Vide kako se urušava ono u što su vjerovali. Obamrli su. Anđeo njima ne govori nego se sami trebaju osvijestiti kako takav život vodi u smrt. Anđeo govori ženama. *Vi se ne bojte!* Trebaju se plašiti stražari koji vide kako se urušavaju njihove nakane, njihovi planovi. *Nije ovdje! Uskrsnu kako reče.* Grob je prazan i to je znak. Kada su se uvjerali da je grob prazan tada je moguće okrenuti se onome koji je uskrsnuo.

Naša nada – susresti Isusa u našim »Galilejama«

Vidjeti, čuti, dodirnuti, zagrliti Uskrsnologa, želja je onih koji su bili s Isusom za života. Luka čak govori i kako su blagovali. Očitovanje koje su žene doživjele je *Uskrsnu kako reče.* Nasuprot praznom grobu žene se prisjećaju kako darovani život ne

završava u tami nego u Božjem svjetlu. Prisjećanje njegovih riječi daje im vidjeti da je Isus uskrsnuo. *I evo, ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. Evo, rekoh vam.* Što je Galileja? To je mjesto gdje su Židovi i pogani živjeli zajedno. Galileja predstavlja naš život, naš svijet, svijet u kojem ima osoba koje traže Boga i onih koji ne traže Boga. To je i svijet u kojem nekoga volimo, a nekoga ne. Vidjet ćete Isusa u Galileji. Tamo Isus vodi svoje učenike pa tako i nas našim zajednicama.

Žene su razumjele gdje su završile »noge ljubavi«

Žene odlaze s groba, nema smisla ondje više boraviti i gledati prazan grob. Trče prema učenicima reći što su doživjele. Još nisu susrele Uskrsnulog, ali su pripremljene prihvatiti ono što je rekao. Dok idu prema učenicima susreću Isusa i govori im *Radujte se. Ne bojte se. One polete k njemu, obujme mu noge i ničice mu se poklone.* Koje je značenje ovoga da su mu obujmili noge? Isus govori *pregledajte mi ruke i noge.* Noge su važne jer je Isus prevalio veliki put, i ne samo put, nego je nogama išao prema potrebitima. Žene su razumjele gdje su završile ove noge – dajući život za druge te noge su završile u Božjoj slavi. Važno je razumjeti gdje završava onakav život kakav nam je Isus ponudio. Nije završio na Kalvariji. Život je završio sasvim negdje drugdje. Riječi Uskrsnulog su iste kao i riječi Anđela – *Ne bojte se.* Više se ne trebate bojati smrti kada je Isus prošao kroz to iskustvo. I lijepo je što Isus govori, ponavljajući riječi Anđela: *Idite, javite mojoj braći da pođu u Galileju!* Oni koji su ga napustili i odbacili ostali su njegova braća. *Ne srami se nazvati ih braćom* (usp. *Hebr 2,11*). Ljubi nas i u našoj slabosti. Braći je dao radosnu vijest koju smo pozvani naviještati svima. Sretan Uskrs svima!

Josip Bošnjaković

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova

ULAZNA PJESMA

Doista, uskrsnu Gospodin.
Njemu slava i vlast
u vijeke vjekova.
(Lk 24,34)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si danas po svojem Jedinorođen-
cu pobijedio smrt i nama otvorio pristup
vječnom životu. Zato slavimo blagdan
njegova uskrsnuća: obnovi nas, molimo,
svojim Duhom, i daj da i mi uskrsnemo
u svjetlo života. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine,
dar što ga na dan Vazma
radosni prinosimo za žrtvu,
kojom se tvoja Crkva
nanovo rađa i hrani.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 10,34a.37-43

*S njime smo zajedno jeli i pili
pošto uskrsnu od mrtvih.*

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Prozbora Petar i reče: »Vi znate što se događalo po svoj Judeji, počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao Ivan: kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom, njega koji je, jer Bog bijaše s njime, prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao đavao. Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlji judejskoj i Jeruzalemu. I njega smakoše, objesivši ga na drvo! Bog ga uskrisi treći dan i dade mu da se očituje – ne svemu narodu, nego svjedocima od Boga predodređenima – nama koji smo s njime zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih. On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih! Za nj svjedoče svi proroci: da tko god u nj vjeruje, po imenu njegovu prima oprostjenje grijeha.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16-17.22-23

Pripjev: Ovo je dan što ga učini Gospodin, kličimo i radujemo se njemu.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar, jer je vječna ljubav njegova!
Neka rekne dom Izraelov:
»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelj
postade kamen zaglavni.
Gospodnje je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!

Drugo čitanje Kol 3,1-4

Tražite što je gore, gdje Krist sjedi.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima
Braćo: Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu! Za onim gore težite, ne za zemaljskim! Ta umrijeste i život je vaš skriven s Kristom u Bogu! Kad se pojavi Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi. Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja 1Kor 5,7b-8a

Žrtvovan je Krist, Pasha naša!
Zato svetkujmo u Gospodinu!

Evanđelje Iv 20,1-9

Trebalo je da Isus ustane od mrtvih

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut. Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učeniku, kojega je Isus ljubio, pa im reče: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.«

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik i dođoše na grob. Trčahu obojica zajedno, ali onaj drugi učenik prestignu Petra i stiže prvi

Giovanni Francesco Romanelli,
Petar i Ivan kod praznog Kristovog groba, 1641.

PRIČESNA PJESMA

Žrtvovana je Pasha naša,
Krist: zato svetkujmo
s beskvasnim kruhom
čistoće i istine,
aleluja.
(1Kor 5,7-8)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, obnovio si svoju
Crkvu vazmenim
otajstvima: štiti je
trajno svojom dobro-
tom i privedi k slavi
uskrsnuća. Po Kristu.

na grob. Sagne se i opazi povoje gdje leže, ali ne uđe. Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim i uđe u grob. Ugleda povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu.

Tada uđe i onaj drugi učenik koji prvi stiže na grob i vidje i povjerova. Jer oni još ne upoznase Pisma da Isus treba da ustane od mrtvih. Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	553	Uskrsnu Isus doista
ili	525.1	Doista uskrsnu Gospodin
Otpjevni psalam:	str. 40	Ovo je dan
Posljednica:	538	Žrtvi uskrsnici
Prinosna:	557	Pjevaj hvale, Magdaleno
ili	238	Dan Gospodnji
Pričesna:	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	558	Pobjedni dan slavimo
	XIX	Radujte se, kršćani
Otpust:	42	Bogu hvala, aleluja, aleluja.
Završna:	XXI	Na nebu zora rudi
ili	558	Pobjedni dan slavimo

MOLITVA VJERNIKA

U neizmjerne zahvalnosti za dar spasenja koji nam je svanuo u zoru Kristova uskrsnuća, s potpunom se odanošću i poniznošću obratimo Bogu Ocu ovim prošnjama:

1. Crkva danas s radošću i zahvalnošću slavi Kristovo uskrsnuće. Učvrsti ju u vjeri, čuvaj i vodi svojim Svetim Duhom, da s pouzdanjem i nadahnućem naviješta dar spasenja, molimo te.
2. Kako bi nas poučio vjeri, darovao si nam svoje službenike. Papu, biskupe i prezbitere obdari obiljem svoga blagoslova, da tvoj nauk vjerno naviještaju i životom ga svjedoče, molimo te.
3. Dok se radujemo Kristovu uskrsnuću, mnogi narodi žive u strahu pred siromaštvom i ratnim razaranja. Pouči svjetske moćnike kako pravedno vladati i svojim postupcima svima osigurati dostojanstven život u miru i blagostanju, molimo te.
4. U našoj blizini sve je više napuštenih i usamljenih ljudi. Daj da ne okrećemo svoj pogled od istine današnjeg društva, već se trudimo svojom im blazinom pomoći u životnim patnjama, molimo te.
5. Živeći na ovome svijetu, vjerujemo u konačno uskrsnuće u vječnosti. Sve naše drage pokojne obraduj milošću da, u zajedništvu sa svima svetima, u nebesima slave sveto Kristovo uskrsnuće, molimo te.

Bože Oče, usliši, molimo te, ove naše prošnje koje smo ti izrekli sa svom odanošću svojih srdaca. Učini ovaj sveti dan uskrsnuća tvoga Sina prekretnicom u našim životima, da se nadalje odrekne svakoga zla i hrabro krenemo putem pravednosti i istine.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Proći svijetom čineći dobro

Prvo čitanje uzeto je, kao što to biva kroz cijelo vazmeno vrijeme, iz Djela apostolskih i sastoji se od dijela Petrova navještaja evanđelja u domu Kornelija, satnika italske čete u Cezareji, čije obraćenje nije viđeno kao događaj od samo osobne ili obiteljske važnosti, već mu je pridano sveopće značenje naglašeno viđenjima što su ih imali Petar i Kornelije.

Evandjelje za sve ljude

Ovaj događaj otvara vrata kršćanske zajednice svima koji vjeruju u Krista, a ne pripadaju židovskome narodu. Pisac Djela apostolskih svoje shvaćanje pristupa pogana u kršćansku zajednicu ovim govorom stavlja na usta apostolu Petru kao uglednom članu prve zajednice i njezinom predvodniku, čime ta njegova shvaćanja dobivaju na i to nakon što je naglasio da »Bog nije pristran« i da je »Gospodar svijetu«, a ne samo izraelskoga naroda. Bog i njegovo milosno djelovanje ne mogu se ograničiti samo na jednu skupinu ljudi. On ljubi sve. Prema Petrovim riječima, Isus je božanskom snagom »prošao svijetom čineći dobro i ozdravljao sve kojima bijaše ovladao đavao.« Ovaj sažeti opis Isusova javnog djelovanja vraća nas u nazaretsku sinagogu i podsjeća na nastavak starozavjetnog teksta što ga Isus ondje čita (usp. *Lk* 4,18; *Sef* 2,3). Petar je stavljen među svjedoke toga Isusova djelovanja. Apostoli su bili svjedoci svega što je Isus činio »počevši od krštenja Ivanova pa sve do dana kad bi uzet od nas« (*Dj* 1,22). I ne samo toga, nego ponajprije svjedoci Isusove muke, smrti i uskrsnuća. To je središte Petrova, ali i kršćanskog evanđelja. Isusa, smaknutoga i obješena na drvo, Bog uskrsuje »treći dan«. U ovome se skriva i prvi kršćanski *credo*, a apostoli postaju povlašteni svjedoci, jer se upravo njima uskrsli

ukazao, o čemu Luka izvješćuje u Evanđelju (*Lk* 24,41-43). Kršćansko je propovijedanje Kristova zapovijed, a potvrda je sadržaja toga propovijedanja Sveto pismo, jer »za nj svjedoče svi proroci« pa se i tako nastavlja nauk Lukina evanđelja, gdje čitamo o uskrsnome Isusu koji dvojici učenika na putu za Emaus razlaže kako se njegovom mukom, smrću i uskrsnućem ispuniло Pismo: »Počevši tada od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu« (*Lk* 24,27). Poput gotovo svih drugih apostolskih govora u Djelima apostolskim, tako i ovaj završava podsjećanjem na oprostjenje grijeha koje je utemeljeno na Svetom pismu te predstavlja stalni poziv na obraćenje.

Suuskršli s Kristom

Odlomak iz Poslanice Kološanima upozorava kršćane da su i oni »suuskršli s Kristom« (*Kol* 3,1). Sâm izraz »suuskrsnuti« (grč. *synegeiro*) nalazi se samo u dvije srodne poslanice, Efežanima i Kološanima (usp. *Ef* 2,6; *Kol* 2,12; 3,1). Prema Poslanici Efežanima, vjernici su, zbog Božje »velike ljubavi«, oživljeni zajedno s Kristom, s njime uskrišeni i posađeni »na nebesima u Kristu Isusu« (*Ef* 2,4-6). Poslanica Kološanima podsjeća, slično Poslanici Rimljanima (usp. *Rim* 6,4), da su vjernici u krštenju »suukopani« s Kristom i skupa s njime »suuskršli po vjeri u snagu Boga koji ga uskrisi od mrtvih« (*Kol* 2,12). Riječ je, tako, o otajstvenom sjedinjenju vjernika s Kristom koje se već dogodilo. Glagol *synegeiro* uvijek je u prošlom vremenu pa su oni već suuskršli s Kristom. Time se ove dvije poslanice, svojom »ostvarenom eshatologijom« razlikuju od Poslanice Rimljanima, gdje je nebeska proslava kršćana označena kao nešto što pripada budućnosti (usp. *Rim* 6,3-11; 8,11.17-18). Upravo

zbog takvoga novoga stanja vjernikâ, oni su upozoreni da već pripadaju drugom svijetu, onom nebeskom te im je i tražiti ono »što je gore« (Kol 3,1-2). Duhovno i skriveno jedinstvo s Kristom uskrsnim, već sada, daje sigurnost i buduće proslave (3,3-4). Osim toga, ono obvezuje kršćane da i oni, poput Krista, prolaze svijetom čineći dobro.

Svjedočenje

U evanđeoskom odlomku, nakon što su primili vijest o praznom grobu, Petar i drugi učenik, koji se obično poistovjećuje s Ivanom, kreću prema grobu. Trčanje izriče njihovu ljubav prema Isusu, onu ljubav koju će kasnije Petar triput morati potvrditi (usp. *Iv* 21,15-17). Nakon Petra u grob ulazi i onaj drugi učenik »i vidje i povjerova.« To je svrha kršćanskoga svjedočenja čiji je prvi uzor Marija Magdalena. Ovaj »drugi učenik« potrčao je na svjedočenje Marijino, želeći i svojim očima provjeriti sadržaj njezina svjedočanstva, premda ni sama Magdalena još nije vjerovala. Ivan je vidio isto što i Marija, no on je povjerovao. Evanđelist tumači: »Jer oni još ne upознаše Pisma da Isus treba da ustane od mrtvih.« Ivan je povjerovao i postaje svjedok pa i svoje Evanđelje piše kako bi svjedočio uskrsnu vjeru. Zato će u prvom zaključku njegova Evanđelja i pisati: »Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu« (31-20,30). To je smisao Kristova uskrsnuća. Naglašavanje, da učenici još nisu upoznali Pisma, može

James Tissot, *Petar i Ivan trče na grob*, 1886. – 1894.

značiti da im je kao svjedok bio dovoljan sâm Isus čije su djelovanje pratili od samoga početka (usp. *Iv* 1,10-51). Svjedok je za njega kroz Evanđelje bio i Otac i Pismo i Abraham i Ivan Krstitelj i Isus sâm. Sada je na učenicima da nastave svjedočiti. Sada je na nama da nastavimo svjedočiti, prije svega čineći dobro.

Neka ovaj Uskrs bude prilika svima nama da ovaj svijet učinimo ljepšim mjestom. Neka ovaj Uskrs bude prilika da se odvažimo za mala i velika dobra djela. Neka nam ovaj Uskrs bude poticaj za nove susrete, nova svjedočenja vjere, novu ljubav.

Darko Tepert

Ovo je dan

Otpjevni psalam za nedjelju uskrsnuća Gospodinova

Stipica Grgat

Ant.

O - vo je dan, o - vo je dan što ga u - či - ni Go - spo - din, kli - či - mo i ra - duj - mo se nje - mu.

Ps 118, 1-2.16ab-17.22-23

1. Zahvaljujte Gospodinu jer je do - bar, jer je vječna lju - bav nje - go - va!
 2. Gospodnja me uz - di - gnu de - sni - ca, Gospodnja se prosla - vi de - sni - ca!
 3. Kamen koji odbaciše gra - di - te - lji postade ka - men za - glav - ni.

1. Ne - ka rekne dom I - zra - e - lov: »Vječna je lju - bav nje - go - va!«
 2. Ne umrijeti ne ću ne - go ži - vje - ti i kazivati dje - la Go - spod - nja.
 3. Go - spod - nje je to dje - lo: kakvo čudo u o - či - ma na - šim!

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

Ispit savjesti

PRIPREMA ZA SAKRAMENT POMIRENJA – ISPOVIJEDI
PRIREDIO: mons. Ivan Šaško

CIJENA

0,66 €

Knjižicu po cijeni od **0,66 EUR** možete naručiti na narudzbe@hilp.hr ili na broj telefona **+385 (0)1 5635 050**. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu.

Za župne urede, koji za svoje vjernike žele naručiti više primjeraka, predviđeni su posebni popusti*:
50 primjeraka – 17,00 EUR; 100 primjeraka – 30,00 EUR; 200 primjeraka – 53,00 EUR.

*Navedeni popust odnosi se samo na župe i pretpostavlja da knjižica nije namijenjena za daljnju prodaju.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD
Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj; upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji